

बेटी बचावो बेटी पढावो

कार्यनिर्वहण करदीपिक

బేటీ బచావో బేటీ పఢావో

కార్యనిర్వహణ కరదీపిక

శ్రీమతి. న్మతి జాజన్ ఇరానీ

గౌరవనీయ మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి శాఖామాత్యులు

2025 నాటికి మహిళల ఆధ్వర్యపు అభివృద్ధి కోసం సంఘటిత చర్య యొక్క జాతీయ నీతికి కట్టుబడుతూ, "బేటీ బచావో బేటీ పఢావో (బిబిబిపి)", గౌరవనీయ ప్రధానమంత్రి గారి దార్శనికత మేరకు మన "నారీ శక్తి" యొక్క సంభావ్యతకు పదును వెట్టడానికై సమిష్టి కార్యాచరణ కోసం అన్ని చొరవలకూ పునాదిగా ఉండడం కొనసాగిస్తోంది. బేటీ బచావో బేటీ పఢావో యొక్క బ్రాండ్ సమానత్వం ఒక పర్యాయపదంగా మారందని మరియు "ఆడపిల్లను కాపాడండి" నినాదానికి ఒక చిహ్నంగా గుర్తింపు పొందిందనే వాస్తవాన్ని గుర్తిస్తూ, జిల్లా స్థాయిలో ప్రత్యక్షంగా కలిగే ప్రయోజనాల కోసం బహుళ-రంగ కార్యక్రమాలపై దృష్టి సారించడానికి గాను ఈ పథకం యొక్క పరిధి భౌగోళికంగా మరియు కార్యక్రమపరంగా కూడా విస్తృతం చేయబడింది.

'ఆత్మనిర్భర్ భారత్' పట్ల మన ఆకాంక్షలను సాకారం చేసుకోవడానికై అట్టడుగు స్థాయిలలో భారత ప్రభుత్వం యొక్క అన్ని ప్రయత్నాలు/పథకాల సమన్వయ కృషి మరియు ప్రణాళిక చేసుకోబడిన ఆయా రంగాల కార్యక్రమాల ద్వారా సమిష్టి తత్వమును ప్రోత్సహించడానికి దివిటీగా మరియు ఆచరణాత్మక మార్గదర్శినిగా పనిచేయడానికి గాను ఈ అమలు కరదీపిక అభివృద్ధిపరచబడింది.

ఆడపిల్ల జీవిత చక్రం కొనసాగింపు అంతటా అన్ని స్థాయిలలోనూ తన భద్రత, రక్షణ మరియు సాధికారత కొరకు అన్ని పథకాలు/కార్యక్రమాలు మరియు విధానాలలో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో సమగ్ర వివరణకు దారి చూపించాలి మరియు పునాదిరాయిగా మారాలనేది నా హృదయపూర్వకమైన ఆకాంక్ష. కాబట్టి, బాలికల అత్యుత్తమ ప్రయోజనాల కోసం ఈ పథకాన్ని విజయవంతం చేయడానికి ముందుకు వచ్చి చేతులు కలపవలసిందిగా నేను హక్కుదారులు అందరినీ కోరుతున్నాను.

డా. ముంజీపారా మహేంద్రభాయ్

మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి శాఖ సహాయమంత్రి

గడచిన ఏడు సంవత్సరాలుగా, ఏకాగ్రతతో కూడిన న్యాయసలహా ద్వారా బేటీ బచావో బేటీ పఢావో, బాలికలకు విలువనిచ్చే దిశగా రాజకీయ నాయకత్వం యొక్క ధ్యాస మరియు జాతీయ వ్యాప్త గమనాన్ని గ్రహించగలుగుతోంది. ఇప్పుడు, పథకం క్రింద ఆశించబడిన విధంగా, ఆడపిల్లల అభివృద్ధి మరియు రక్షణకు సంబంధించి కొలవదగిన ఫలితాలను సాధించడానికి సమయం ఆసన్నమైంది.

ఒక దేశముగా లింగ సమానత్వం అనేది మన మొదటి నిబంధనగా ఉండాలి, మరియు అది ప్రతి కుటుంబం లోని ప్రతీ వ్యక్తితో మొదలు కావాలి.

బేటీ బచావో బేటీ పఢావోతో, మహిళలు మరియు బాలికల విలువను తగ్గించే, అవమానించే మరియు వివక్షను చూపే మన ప్రవర్తన, సంస్కృతి మరియు దైనందిన జీవితం యొక్క ప్రతి అంశాన్నీ పారద్రోలడానికి మనందరమూ ప్రతిజ్ఞ తీసుకుందాం. మన గౌరవనీయ ప్రధానమంత్రిగారు చెప్పినట్లుగా, జాతి యొక్క స్వప్నాన్ని సాకారం చేయడంలో మహిళా ప్రతిష్ఠ గొప్ప ఆస్తిగా కాబోతోంది మరియు మన "నారి శక్తి" దేశాన్ని కొత్త శిఖరాలకు తీసుకువెళుతుంది. ఆడపిల్ల పట్ల మనం ఎంత ఎక్కువ ధ్యాస ఉంచితే, మన కూతుళ్ళకు ఎన్ని ఎక్కువ అవకాశాలు మరియు సదుపాయాలను సమకూర్చగలిగితే, సమానత్వ సమాజం దిశగా మనం ఎంత ఎక్కువగా బాటలు పేయగలిగితే, 'అమృత కాలం' మరియు సుస్థిర అభివృద్ధి లక్ష్యాల సాధన విషయంగా మన లాభాంశం అంత సమృద్ధిగా ఉంటుంది.

శ్రీ ఇందివర్ పాండే

కార్యదర్శి, మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ

బేటీ బచావో బేటీ పఢావో పథకం మిషన్ శక్తి యొక్క సంబల్ ఉప-పథకం క్రింద కాంపౌనెంట్లలో ఒకటిగా తీసుకురాబడింది, ఇది సమన్వయము మరియు పౌర- స్వంతదనం ద్వారా మహిళలు మరియు బాలికలు జాతి నిర్మాణములో సమాన భాగస్వాములుగా ఉండేందుకు వీలు కల్పించడానికై వారి భద్రత, రక్షణ మరియు సాధికారత కోసం చేసే కార్యక్రమాలను బలోపేతం చేయడమే లక్ష్యంగా చేసుకునే ఒక మిషన్ రూపములో ఉంది.

బేటీ బచావో బేటీ పఢావో పథకం మిషన్ శక్తి యొక్క సంబల్ ఉప-పథకం క్రింద కాంపౌనెంట్లలో ఒకటిగా తీసుకురాబడింది, ఇది సమన్వయము మరియు పౌర- స్వంతదనం ద్వారా మహిళలు మరియు బాలికలు జాతి నిర్మాణములో సమాన భాగస్వాములుగా ఉండేందుకు వీలు కల్పించడానికై వారి భద్రత, రక్షణ మరియు సాధికారత కోసం చేసే కార్యక్రమాలను బలోపేతం చేయడమే లక్ష్యంగా చేసుకునే ఒక మిషన్ రూపములో ఉంది. పథకం యొక్క అన్ని భాగాలకూ, సమగ్రమైన ఫ్రీమ్ వర్క్, యంత్రాంగం మరియు అన్ని ఉప పథకాలనూ కలిపి అమలు చేయడానికి ఉపయోగించబడే నిర్మాణ వ్యవస్థల వివరాలతో మిషన్ శక్తి మార్గదర్శకాలు ప్రచురించబడ్డాయి. బేటీ బచావో బేటీ పఢావో కొరకు అన్ని స్థాయిలలోనూ అవసరమైన ప్రయత్నాలను వివరించడానికి గాను, మార్గదర్శకాలకు తోడుగా పథకం యొక్క లక్ష్యాలను సంఘటితమైన తీరులో సాధించడానికై రాష్ట్రాలు మరియు జిల్లాలకు తోడ్పడటానికి ఈ కరదీపిక అభివృద్ధి చేయబడింది.

జాతీయ స్థాయి నుండి అట్టడుగు స్థాయి వరకూ ఈ పథకం యొక్క ప్రణాళికా రచన, అమలు, రిపోర్టింగ్ మరియు పర్యవేక్షణలో నిమగ్నమవుతున్న వారికి మార్గదర్శనం చేయడానికి ఈ కరదీపిక ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ఆడపిల్ల యొక్క రక్షణ మరియు సాధికారత కొరకు చురుకైన మరియు పటిష్టమైన సమన్వయ కృషి కోసం వివిధ మంత్రిత్వశాఖల క్రింద వివిధ అధికారులు మరియు నిపుణులు చేపట్టవలసిన కార్యకలాపాలు మరియు ప్రక్రియలను కరదీపిక యొక్క విభిన్న విభాగాలు జాబితా చేస్తున్నాయి. బేటీ బచావో బేటీ పఢావో లక్ష్యాల సాధన కోసం మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ మరియు ఇతర సంబంధిత మంత్రిత్వశాఖలు/ప్రభుత్వ విభాగాలతో సమన్వయం చేసుకొని మరియు భాగస్వామ్యం వహించడానికి ఎదురుచూస్తున్న పబ్లిక్ రంగ సంస్థలకు, పౌర సమాజము, విద్యావేత్తలు మరియు వ్యాపార సంస్థలకు కూడా ఈ కరదీపిక ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది.

కరదీపిక గురించి

అవగాహనా సౌలభ్యం మరియు సులువుగా అర్థం చేసుకోవడానికి వీలుగా ఈ బేటీ బచావో బేటీ పథావో కార్యకలాపాల కరదీపిక మూడు విస్తృత విభాగాలుగా విభజించబడింది. మొదటి విభాగము పథకము యొక్క ఉద్దేశ్యాలు, లక్ష్యాలు మరియు లక్ష్యిత ప్రజలకు సంబంధించిన పరిచయం మరియు సమగ్ర నేపథ్యమును కలిగి ఉంటుంది. ఇతర రెండు విభాగాలు ఒక కార్యకలాపాల కరదీపిక (వివిధ హక్కుదారుల కొరకు పథకపు కార్యకలాపాల సంపూర్ణమైన మరియు పటిష్టమైన అమలు కోసం నిర్దేశాలను మరియు అందుకోసం సమన్వయాత్మక చర్యలను కలిగి ఉంటుంది) మరియు ఒక పరిపాలనా సంబంధిత కరదీపిక (జాతీయ స్థాయి నుండి జిల్లా స్థాయి వరకు అన్ని పరిపాలనా స్థాయిలలోనూ కార్యనిర్వహణ సూచనలను కలిగి ఉంటుంది) లోనికి వేరుపరచబడ్డాయి.

సంవత్సరం పొడవునా సుస్థిరమైన మరియు చేకూర్చు రీతిలో అమలుచేయు యంత్రాంగానికి తోడ్పడేందుకు క్రమబద్ధీకరించబడి, ప్రత్యేకంగా రూపొందించబడిన కొన్ని వినూత్నమైన సాధనాలతో ఈ కరదీపిక అభివృద్ధి చేయబడింది. మార్గదర్శనం చేయబడిన చర్యల కొరకు వినూత్నమైన మరియు ఉత్తమ పద్ధతులను నమోదు చేయడానికి టెంప్లేటుతో పాటుగా కరదీపికలో బేటీ బచావో బేటీ పథావో కార్యకలాపాల క్యాలెండర్ పరిచయం చేయబడుతున్నది. కరదీపికలో పరిచయం చేయబడుతున్న జిల్లా స్కోర్ కార్డు సహాయముతో జిల్లాల పనితీరు ర్యాంకింగ్ యొక్క ఒక ప్రత్యేక విధానం కూడా చేయబడుతుంది.

మంత్రి గారి సందేశము	v
ముందుమాట	vi
ముందుమాట	vii
కరదీపిక గురించి	viii
ఉపోద్ఘాతము	2
లక్ష్యము:	2
కార్యకలాపాల కరదీపిక	3
సామర్థ్య పెంపుదల	3
సామాజిక మరియు ప్రవర్తనా మార్పు కమ్యూనికేషన్ (గఃఅఅ)	4
పాల్గొనుట మరియు చేకూర్పు	5
అవార్డు మరియు గుర్తింపు	6
నూతన సృజనాత్మకత	6
సమన్వయ చర్య	8
కార్యక్రమాల క్యాలెండర్	12
పరిపాలనాపరమైన క్యాలెండర్	13
సంస్థాగత నిర్మాణము	13
జాతీయ స్థాయి	13
రాష్ట్ర స్థాయి	13
జిల్లా స్థాయి	13
ఆర్థికపరమైన ఏర్పాట్లు	14
జిల్లా కార్యచరణ ప్రణాళిక	15
రిపోర్టింగ్ మరియు డాక్యుమెంటేషన్	15
మీసేజీమెంట్ ఇన్ఫర్మేషన్ సిస్టమ్ (ఎం.ఐ.ఎస్)	16
డిస్ట్రిక్ట్ లైవ్ స్కోర్ కార్డ్	16
ఉత్తమ ఆచరణల టెంప్లేట్	16
మదింపు మరియు జమాఖర్చుల తనిఖీ	16
అనుబంధము	17
అనుబంధం - ఎ. బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్యాలెండర్	17
అనుబంధము-ఎఎ జిల్లా కార్యచరణ ప్రణాళిక	23
అనుబంధము-ఎఎఎ జిల్లా స్కోర్ బోర్డు	24
అనుబంధము-ఎఎ ఉత్తమ ఆచరణల టెంప్లేట్	26
అనుబంధము-బి జిల్లాల జాబితా, వాటి కేటాయింపులతో పాటుగా	27
సంవత్సరానికి @ రు.40 లక్షల కేటాయింపుతో 918 కు తక్కువ లేదా సమానంగా ఎస్.ఆర్.బి కలిగియున్న జిల్లాల జాబితా	27
సంవత్సరానికి @ రు.30 లక్షల కేటాయింపుతో 918 కు ఎక్కువ మరియు 952 కు సమానంగా ఎస్.ఆర్.బి కలిగియున్న జిల్లాల జాబితా	32
సంవత్సరానికి @ రు. 20 లక్షల కేటాయింపుతో 952 కు మించి ఎస్.ఆర్.బి కలిగియున్న జిల్లాల జాబితా	43

ఉపోద్ఘాతము

కొనసాగుతున్న జీవితకాలములో బాలికలు మరియు మహిళల సాధికారతకు సంబంధించిన సమస్యలతో పాటుగా దేశములో బాలల లింగ నిష్పత్తి (సి.ఎస్.ఆర్) తగ్గుదల సమస్యను ప్రస్తావించడానికి గాను బీటీ బచావో బీటీ పథావో (బిబిబిపి) పథకం 2015, జనవరి 22 వ తేదీన ప్రారంభించబడింది. 15 వ ఆర్థిక సంఘము కాలవ్యవధిలో, మిషన్ శక్తి యొక్క సంబంధిత-ఉప పథకం యొక్క కాంపానెంటుగా ఈ పథకం నిర్వహించబడింది/అమలు చేయబడింది.

ఇంతకు మునుపు <1164> 405 జిల్లాలలో అమలులో ఉన్న ఈ పథకము, ఇప్పుడు బహుళ - రంగాల చర్యల సమన్వయముతో దేశంలోని జిల్లాలు అన్నింటిలోనూ అమలు చేసేలా విస్తరించబడింది</1164>. ఇందుకై, పాలసీ పరమైన మరియు కార్యక్రమ సంబంధిత చర్యలు, చేరువతీరు, సామర్థ్య పెంపుదల మరియు కమ్యూనికేషన్ కోసం సంబంధిత మంత్రిత్వశాఖలు/ ప్రభుత్వ విభాగాలు మరియు అన్ని స్థాయిలలోనూ ఇతర హక్కుదారులతో బహు దిశల సమన్వయ చర్య కావలసి ఉంటుంది.

బీటీ బచావో బీటీ పథావో పథకం ఈ క్రింది లక్ష్యాలు సాధించడం లక్ష్యంగా చేసుకుంది:

- ప్రతి సంవత్సరము జనన సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి)లో 2 పాయింట్లు మెరుగుదల.
- సంస్థాగతంగా జరిగే కాన్సుల శాతములో పెరుగుదల లేదా 95% లేదా ఆపైన సుస్థిరంగా నిలుచుట,
- **1 వ త్రైమాసికంలో 1% పెరుగుదల సంవత్సరానికి వ్రసూతి సంరక్షణ (ఎఎస్సీ) రిజిస్ట్రేషన్, మరియు**
- సంవత్సరానికి బాలికలు/మహిళల సెకెండరీ విద్యా స్థాయి మరియు నైపుణ్య పెంపుదల కొరకు నమోదులో 1% పెరుగుదల.
- సెకెండరీ మరియు ఉన్నత విద్యా స్థాయిలలో బాలికల డ్రాపవుట్ రేటును అదుపులో ఉంచుట.
- **సురక్షిత బహిష్టు పరిశుభ్రతా నిర్వహణ (ఎంహెచ్ఎం) గురించి అవగాహన పెంపుదల.**

బీటీ బచావో బీటీ పథావో క్రింద ప్రత్యక్ష ప్రయోజన బదిలీ (డిబిటి) లేదా మూల ఆస్తుల సృష్టికి ఎటువంటి ఏర్పాటు చేయబడలేదు. హక్కుదారులు అందరికీ తెలియజేయడం, ప్రభావపరచడం, ప్రేరణ కల్పించడం, నిమగ్నం చేయడం మరియు సాధికారపరచడం ద్వారా దేశవ్యాప్తంగా ఆడపిల్ల ఎలా గ్రాహ్యత చేసుకోవడంతున్న తీరులో ప్రవర్తనాత్మక మరియు సామాజిక మార్పును తీసుకురావడంపై ఈ పథకం ప్రధానంగా దృష్టి సారించింది. సమన్వయ చర్యల ద్వారా క్షేత్ర స్థాయిలో ప్రభావమును చూపించే కార్యక్రమాలపై వెచ్చించడానికి సేను ప్రోత్సాహం ఇస్తాను.

కార్యకలాపాల కరదీపిక

పథకం యొక్క ప్రణాళికా రచన మరియు అమలు కోసం మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ (ఎండబ్ల్యూసిడి), నోడల్ మంత్రిత్వశాఖ మరియు ప్రధాన అమలుదారుగా ఉంది. ఈ విభాగం, పేర్కొనబడిన వ్యూహము మరియు విశాలమైన సూచనాత్మక సమయ రేఖలతో పాటుగా వివిధ పరిపాలనా స్థాయిలలోని వివిధ మంత్రిత్వశాఖలు చేపట్టవలసిన కార్యక్రమాలు మరియు దశలను వివరిస్తుంది. గడులలో కనబరచిన కార్యక్రమాలు స్వభావరీత్యా తప్పనిసరియైనవి, మరియు జిల్లాలు ఈ కార్యక్రమాల పట్ల సమ్మతి ఉండేలా చూసుకోవాల్సి ఉంటుంది.

మూలమైన బేటీ బచావో బేటీ పఢావో వ్యూహాలకు కట్టుబడి, మరియు సూచనాత్మక బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్యాంపెయిన్లను అనుసరిస్తూ, మంత్రిత్వశాఖ క్రింద పరిపాలనా స్థాయిలన్నింటిలోనూ అన్ని శాఖలు మరియు యూనిట్లు చేపట్టవలసిన కార్యకలాపాలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి:

సామర్థ్య పెంపుదల

వివిధ హక్కుదారుల అవసరాలు మరియు పద్ధతులను బేటీ బచావో బేటీ పఢావో శిక్షణ మరియు సామర్థ్య పెంపుదల పరిగణన లోనికి తీసుకుంటుంది మరియు ఈ క్రింది వాటిని చేరి ఉంటుంది:

వీటికి బోధన మరియు అవగాహన కల్పన:

- ▶ బేటీ బచావో బేటీ పఢావో గురించి రాష్ట్ర స్థాయి మరియు జిల్లా స్థాయి కమిటీలు, ఎస్ హెచ్ ఇడబ్ల్యూ/ డి హెచ్ ఇడబ్ల్యూ, దాని లక్ష్యాలు, ప్రక్రియలు, సాధనాలు మరియు అందులో వాటి సంబంధిత విధులు.
- ▶ ఫుల్ టైమ్ కార్యకర్తలు? బేటీ బచావో బేటీ పఢావోపై మరియు ఆడపిల్లల రక్షణ మరియు ప్రోత్సాహముపై అంగన్వాడీ కార్యకర్తలు, ఆశాలు, ఎఎన్ఎంలు, స్వయం సహాయక సంఘ సభ్యులు మరియు కార్యక్రమాలు, ఈవెంట్లలో వారి పాత్ర.
- ▶ పిసి మరియు పిఎన్డిటి చట్టము యొక్క నిర్బంధ అమలులో మరియు అందుకు కమ్యూనిటీలను ఎలా ఉతేజపరచాలో అనేది చూసుకోవడంలో సిబిఓలు, సిఎంఓలు, డాక్టర్లు, నర్సులు మరియు ఇతర మెడికల్ ప్రాక్టీషనర్ల విధులు మరియు బాధ్యతలు.
- ▶ జిల్లా, జిల్లా పరిషత్, జిల్లా స్థాయి మహిళల కేంద్రము, జిల్లా లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ (డీఎల్ఎస్ఎ) లోని అధికారులు, మరియు స్వచ్ఛంద సంస్థలు, ఒత్తిడి సమూహాలు మరియు ఆసక్తి గ్రూపులు వంటి ఇతర హక్కుదారులు.

బాల్య వివాహాలను కనిపెట్టుట మరియు వాటిని ఆపడానికి కఠిన చర్యలు తీసుకొనుట

- ▶ బాలికా విద్య యొక్క ప్రాముఖ్యతపై ఉపాధ్యాయులు, ప్రిన్సిపాళ్ళు, స్కూల్ బోర్డులు, ఎస్.ఎం.సి లు, డీఈబిలు మరియు ఇతర స్కూల్-వ్యవస్థ సంబంధిత సిబ్బంది పాత్ర మరియు పాఠశాల స్థాయిలో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో అమలు చేయడంలో వారి సంబంధిత పాత్ర.
- ▶ బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్యాలెండర్ ప్రకారము చేరువ మరియు అవగాహనా కల్పనలో ఎస్.పై.కె, ఎస్.ఎస్.ఎస్, భారత్ స్కాట్స్ మరియు ఇతర యువజన సమాహార నిమగ్నత మరియు వారి పాత్ర.
- ▶ బేటీ బచావో బేటీ పఢావోతో సమన్వయముపై మరియు ఆడపిల్ల ప్రాముఖ్యతపై ఎన్నికైన ప్రజా ప్రతినిధులు (ఎంపీలు, ఎంఎల్ఏలు, పంచాయితీరాజ్ సంస్థల సభ్యులు మరియు వార్డు సభ్యులు).
- ▶ బాలిక యొక్క భద్రత మరియు రక్షణను పెంపొందించడం మరియు ఆమె సానుకూల వ్యవస్థ కోసం పనిచేసే పోలీస్ అధికారులు, కానిస్టేబుళ్ళు, మరియు జెండర్-సన్నితత్వ న్యాయవ్యవస్థ యంత్రాంగము.
- ▶ బాలిక విలువ గురించి చైతన్యపరచడం మరియు జెండర్-సంబంధిత సమస్యలను ప్రస్తావించడం గురించి, లింగ-సమానత్వ ప్రవర్తనపై కమ్యూనిటీ సభ్యులకు దైనందిన జీవితములో 'నారీ శక్తి' యొక్క ప్రతిష్ఠను అలవాటు చేయడం మరియు మహిళల హుందాతనమును భుజస్కంధాలపై పేనుకోవడం ద్వారా సంఘాలు - డాక్టర్ల సంఘాలు, ఉపాధ్యాయుల సంఘాలు, వాణిజ్యపరమైన సంఘాలు, కమ్యూనిటీ-ఆధారిత క్లబ్బులు (అనగా, రోటరీ క్లబ్, లయన్స్ క్లబ్ మొ.) మరియు ఇతర సంఘాలు.
- ▶ లింగ-సన్నితత్వ రిపోర్టింగ్ పై మీడియా.
- ▶ పిల్లలు (బాలికలు మరియు బాలురు) మరియు కిశోరీ బాలికలు తమకు లభ్యతలో ఉన్న హక్కులు, అర్హతావకాశాలు, పథకాలు మరియు సదుపాయాల గురించి అదే విధంగా బాధ్యతాయుతమైన పౌరులుగా వారి విధుల గురించి.

సామాజిక మరియు ప్రవర్తనా మార్పు కమ్యూనికేషన్ (గఃఅఅ)

జాబ్ రీచ్ (చేరువ)

- ▶ ఎంతమంది బాలురకు గాను ఎంతమంది బాలికలు జన్మించారో బహిరంగ స్థలాల్లో ప్రదర్శించుటకు గాను గ్రామపంచాయితీలలో గుడ్డి-గుడ్డా బోర్డులను ప్రదర్శించుట.
- ▶ **బాలికల విలువ మరియు వారి అవసరాలను మెరుగ్గా అర్థం చేసుకోవడానికై తల్లిదండ్రులు/కుటుంబాలతో అవగాహనా కార్యక్రమాలు.**
- ▶ వృద్ధాప్యములో రక్షణ ప్రదాతలుగా కమ్యూనిటీలో కుమార్తెల పట్ల సానుకూలమైన పునఃపటిష్ఠతా ప్రయత్నాలు.
- ▶ అబ్బాయి/కొడుకు-కేంద్రిత ఆచారాలు మరియు వ్యవహారాలను వెనక్కి మళ్ళించేందుకు ప్రోత్సాహం ఇవ్వడం.
- ▶ కమ్యూనిటీలో మరియు అధిక జన సమగ్ధం ఉండే బహిరంగ స్థలాలలో ప్రదర్శన మరియు పంపిణీకై కమ్యూనికేషన్ మరియు ఐఇసి సామాగ్రిని తయారు చేయుట.
- ▶ స్థానిక పెద్దమనుషులు, పంచాయితీరాజ్ సభ్యులు, ఎంఎల్ఏలు, ఎంపీలు మొ. వారితో సహా జిల్లా స్థాయిలలో డిసిలు/డిఎం ల ఆధ్వర్యంలోని హక్కుదారులు అందరూ జాతీయ బాలికా దినోత్సవం జరుపుకోవాలి.
- ▶ ప్రతి సంవత్సరము జాతీయ బాలికా దినోత్సవం నాడు భారత ప్రభుత్వము మరియు ప్రభుత్వ శాఖలు అన్నింటిచే బాలికల పరిరక్షణ, భద్రత, విలువ మరియు చదువు కోసం ప్రతిజ్ఞ చేపట్టవచ్చు.
- ▶ మహిళలు మరియు బాలికల కొరకు ఉద్దేశించబడిన వివిధ పథకాలు/ కార్యక్రమాల క్రింద సేవల అందజేతకై డిమాండును నెరవేర్చుటకు గాను లింగ సమానత్వం మరియు అవగాహనా కల్పన కోసం అట్టడుగు స్థాయిలో అవగాహనా సదస్సులను నిర్వహించుట.

ప్రతి సంవత్సరము జనవరి 24 వ తేదీన జాతీయ బాలికా దినోత్సవము జరుపుకొనుట

పాల్గొనుట మరియు చేకూర్పు

- ▶ కమ్యూనిటీచే అట్టి ప్రయత్నాల స్వీకారమును పెంపొందించుటకు గాను న్యాయ సలహా మరియు కమ్యూనిటీ సామూహికరణ చొరవలలో స్థానిక మతపరమైన/ ఆధ్యాత్మిక పెద్దలను చేకూర్పు చేసుకొనుట.
- ▶ **స్థానిక బేటీ బచావో బేటీ పఢావో ఛాంపియన్లు:** వైన సూచించబడిన ప్రయత్నాలు అన్నింటినీ సానుకూల ఉదాహరణలను ఏర్పరచి మరియు ఛాంపియన్లుగా పని చేయగల స్థానిక పెద్దమనుషులు మరియు సామాజిక మార్పుదారుల వ్యూహాత్మక నాయకత్వం ద్వారా అమలు చేయవచ్చు.
- ▶ **సహచర పంపకం మరియు నేర్చుకోవడానికి కమ్యూనిటీ మద్దతు సమూహాలు కృషి చేయాల్సి ఉంటుంది, కాగా స్థానిక మీడియా సాంస్కృతికంగా సముచితమైన మీడియా కవరేజీ ద్వారా ఒత్తిడిని కల్పించవచ్చు.**
- ▶ ఈ ప్రచారోద్యమం యొక్క స్థానిక ఛాంపియన్లుగా పనిచేయడానికి గాను జిల్లా కలెక్టర్లు/ జిల్లా మెజిస్ట్రేట్లు, శాసన సభ్యులు, పార్లమెంటరీయన్లు, పంచాయితీరాజ్ సంస్థలు మరియు యువల్ బిలకు ఎన్నుకోబడిన మహిళా ప్రతినిధులు, క్రీడలు, విద్య, ఔత్సాహిక పారిశ్రామిక రంగాలలో రాణిస్తున్న బాలికలు/మహిళలు మొదలైనవారిని కలుసుకోవచ్చు.
- ▶ విభిన్న సమాజాల నుండి మహిళలు మరియు బాలికలను వారి జీవితాల్ని ప్రభావితంచేస్తున్న సమస్యలపై చర్చలో పాల్గొనడానికి మరియు నిర్ణయాధికారంలో భాగస్థులుగా చేర్చుకోవాలి.
- ▶ జెండర్ విధులు, జెండర్-ఆధారిత సామాజికరణ, కుటుంబాల లోపున శ్రమ విభజన, మరియు బాల్య వివాహం, లింగ-ఆధారిత హింస మరియు వేధింపులు వంటి ఇతర సమస్యలపై చర్చలో పురుషులు మరియు అబ్బాయిలను చేర్చుకోవడానికి ప్రత్యేక ప్రయత్నాలు చేయాల్సి ఉంటుంది.
- ▶ **తండ్రిని చిన్నారి కూతురితో ఉండేట్లు లక్ష్యం చేసుకునే 'కూతుళ్ళతో నెల్పి' వంటి నిర్దిష్ట ప్రచారోద్యమాలు.**
- ▶ స్థానిక కమ్యూనిటీ సెంటరులో మహిళలు/బాలికల మద్దతు సమూహాల నెలవారీ సదస్సులను నిర్వహించుట.
- ▶ బాల్య వివాహాలు, బాలికలపై హింస మరియు ఇతర సంబంధిత సమస్యలను అంతం చేయడానికి ప్రయత్నాలకై
- ▶ కిశోరీ బాలికలను సమీకరించి మరియు సంఘటితం చేయడానికి బాల సభలు.

అవార్డు మరియు గుర్తింపు

- ▶ బాల్య వివాహాన్ని ఆపిన ఛాంపియన్లను సన్మానించుట
- ▶ బేటీ బచావో బేటీ పఢావో పథకానికి అనుగుణంగా విశేషమైన కృషి చేస్తున్న వ్యక్తులు లేదా పౌర సమాజ సంస్థలను గుర్తించి జిల్లా కలెక్టర్లు/జిల్లా మెజిస్ట్రేట్లచే సన్మానించుట.
- ▶ చదువు/క్రీడలు/సంస్కృతి/సామాజిక సేవ/ శాస్త్రం మున్నగు రంగాలలో రాణించిన బాలికలను ప్రోత్సహించుట.
- ▶ ప్రతిభావంతులైన బాలికలు మరియు వారి కుటుంబాలకు బేటీ బచావో బేటీ పఢావో దినం/ జాతీయ బాలికా దినోత్సవం/అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం/స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం/రిపబ్లిక్ దినోత్సవం మొదలగు సందర్భాలలో ప్రోత్సాహాధనమును అందించుట.
- ▶ ఒడిదుడుకులు, ఆటంకాలను ఎదుర్కొన్నప్పటికీ విజయం సాధించిన బాలికల సఫలత ఉదంతాలను మరియు ఇబ్బందులు ఎన్ని ఉన్నప్పటికీ తమ కూతుళ్ళను ప్రోత్సహించిన కుటుంబాల గాధలను స్థానిక మీడియాలో ఎత్తి చూపించుట.

ఇన్స్పిరేషన్ (వినూత్న ఆవిష్కరణ)

- ▶ న్యాయసలహా ప్రయత్నాలు మరియు కూతురు జన్మించినందుకు వేడుక జరుపుకోవడం, రక్షాబంధనలో పరస్పరమూ తోబుట్టువులకు రాఖీలు కట్టడం, కూతుళ్ళు మరియు కొడుకులకు సమానంగా వంట మరియు డ్రైవింగ్ నేర్పించడం వంటి కమ్యూనిటీ సామూహికరణ చొరవలు మొ.
- ▶ లింగ సమానత్వమును పెంపొందించడానికి గాను, కొడుకుకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం ప్రోత్సహించే సామాజిక కట్టుబాట్లు మరియు మహిళలు మరియు బాలికల కంటే పురుషులు మరియు బాలురకు ప్రాధాన్యతనిచ్చే లింగ ఎంపిక వంటి వాటిని క్రమేపీ వెనక్కి మళ్ళించవచ్చు.

- ▶ వరకట్నము మరియు ఆడంబరమైన వివాహ వేడుకల భారం నుండి తల్లిదండ్రుల్ని రక్షించడానికి గాను సరియైన వయస్సులో నిరాడంబరమైన వివాహాలు (లేదా సామూహిక వివాహాలు సైతమూ) జరిపించుట.
- ▶ సమాజములో కూతుళ్ళు మరియు కొడుకులకు సమానంగా ఆస్తి హక్కులను కల్పించుట.
- ▶ బాలికలు తమ చదువును పూర్తి చేసుకోవడానికి మరియు తమ కలల్ని సాకారం చేసుకోవడానికి వీలుగా చిన్నవయసు/బాల్య వివాహాలను నివారించుట.
- ▶ ఇండియాలోని విభిన్న ప్రాంతాలలో అక్షయ తృతీయ సందర్భంగా భారీ స్థాయిలో బాల్య వివాహాలను అరికట్టడానికి గాను ప్రత్యేక ప్రయత్నాలు చేయుట.
- ▶ అధిక ప్రజానీకము యొక్క ముఖాముఖీ కల మంత్రిత్వశాఖలు/ప్రభుత్వ శాఖలు తమకు సంబంధించిన ఐఈసి మెటీరియల్స్ మరియు బహిరంగ ప్రదర్శనల్లో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో లోగోను ఉపయోగించే అవకాశాన్ని వెలికి తీయుట.
- ▶ జిల్లా స్థాయిలలో ప్రచారోద్యమం యొక్క బ్రాండ్ గుర్తింపును మరియు స్వంతదనమును ఏర్పరచుకోవడానికై ప్రభుత్వాధికారుల యొక్క ఇమెయిల్ సంతకాలు బేటీ బచావో బేటీ పఢావో యొక్క సామాజిక సందేశమును కూర్చు చేసుకున్నవిగా ఉండవచ్చు. రాష్ట్ర/కేంద్ర పాలిత ప్రాంత స్థాయిలో ఎన్.ఐ.సి లేదా సముచితమైన మరేదైనా సంస్థలు దీనిని సానుకూలం చేయవచ్చు.
- ▶ **బాలిక వేరిట మొక్కలు నాటి ఉద్యమాలు చేపట్టుట:** బాలిక పుట్టుకను పురస్కరించుకొని కనీసం 5 మొక్కలు నాటి విధంగా జిల్లాలు మొక్కలు నాటి ఉద్యమాన్ని నిర్వహించాలి.

**జిల్లా పరిపాలనా
యంత్రాంగముచే
బాలిక వేరిట మొక్కల
వెంపకము**

సమన్వయ చర్య

విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ

పాఠశాల విద్య మరియు అక్షరాస్యత విభాగము

- పాఠశాలల్లో బాలికల కోసం పనిచేసే టాయిలెట్లు నిర్మాణము మరియు నిర్వహణను సానుకూలపరచుట.
- లింగ-వైతన్యకరమైన తీరులో విద్యను బోధించేలా ఉపాధ్యాయులకు సామర్థ్య పెంపుదల.
- లింగ సమానత్వం గురించి యువ మరియు కిశోరీ బాల బాలికలకు శిక్షణ నిర్వహించుట.
- పాఠశాలల్లో వృత్తిపరమైన శిక్షణలలో బాలికలు ఎక్కువగా పాల్గొనే విధంగా ప్రచారోద్యమం నిర్వహించుట.
- జాతీయ ప్రతిభ-మరియు-సైపుణ్య ఆధారిత పథకం క్రింద సమన్వయం.
- పాఠశాలలో మరిన్ని జీవన సైపుణ్య కార్యక్రమాలను ప్రవేశపెట్టుట.
- బాలికలు తమ భవిష్యత్తుకు ప్రణాళిక రూపొందించుకునేలా మరియు బాల్య వివాహాన్ని నివారించుకునేలా వ్యవస్థీకృతమైన కెరీర్ కౌన్సెలింగ్ అందించాల్సి ఉంటుంది.

- బాలికల కొరకు స్టేమ్ విద్యలో గొప్పదైన పెట్టుబడి చేయుట మరియు మ్యూజియంలు, నక్షత్రశాలలు, అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్స్ మున్నగువాటికి ఎక్కువ విజ్ఞాన సందర్శన యాత్రల ద్వారా శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని అలవాటు చేయుట.
- ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో బాలికలకు స్వీయ-రక్షణ శిక్షణలను ప్రవేశపెట్టుట.
- అన్ని పాఠశాలల హాళ్ళు మరియు నడవాలలో ప్రముఖ మహిళా మార్గదర్శకుల సాధనల గురించి చిత్రాలను ఒక పట్టిక రూపములో ప్రదర్శించుట.
- ఉన్నత విద్యకు మార్పిడికై సంభావ్యతలను చూపించడానికై సైన్స్ కాలేజీలు, ఐటిఐలు, మరియు పాలిటెక్నిక్ లకు క్షేత్ర సందర్శనల ద్వారా అన్ని పాఠశాలలలోనూ మరిన్ని మేళాలు మరియు ప్రదర్శనలను ప్రోత్సహించుట.
- విద్యా సంస్థలలో శానిటరీ రుమాలు యంత్రాలు మరియు శానిటరీ ప్యాడ్లను అందుబాటు చేయుట.

ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ

- పిసి మరియు పిఎన్డిటి చట్టము, ఎంటిపి చట్టము గురించి అవగాహన సదస్సులు నిర్వహించుట మరియు ప్రజానీకముతో సహా హక్కుదారులందరికీ అవగాహన కల్పించుట.
- మోసాల నిఘాను నిర్వహించుట మరియు సమాచారం అందించినవారికి రివార్డులు అందజేయుట.
- బహిష్టు పరిశుభ్రతా ప్రవర్తనతో సహా పోషకాహారము మరియు ఆరోగ్య విద్య కొరకు సమన్వయ చర్యలు.
- అట్టడుగు స్థాయిలో రాష్ట్రీయ కిశోర్ స్వాస్థ్య కార్యక్రమాన్ని అనుసంధానం చేసి బలోపేతం చేయుట మరియు బహిష్టువై చిన్నచూపును అంతం చేయడంపై బహిరంగ చర్యలు నిర్వహించుట.
- బాలికలు మరియు బాలురతో బాలల లైంగిక విద్యపై ప్రత్యేక అవగాహనా సదస్సులు ఏర్పాటు చేయుట
- పాఠశాల ఆరోగ్య దూత చొరవ.

నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు ఎంట్రప్రెన్యూర్షిప్ మంత్రిత్వశాఖ

- ప్రధానమంత్రి కౌశల్ యోజన (పిఎంకెకెపై) ద్వారా ప్రతి జిల్లాలోనూ నైపుణ్యాభివృద్ధి కార్యక్రమాల్లో బాలికల నమోదును వెంచడానికి గాను అవగాహనా సదస్సులు మరియు నమోదు చొరవలను నిర్వహించుట.
- మరియు సాంప్రదాయ-యేతర నైపుణ్య ట్రేడ్లను చేపట్టేలా బాలికలను ప్రోత్సహించుట.
- బాలికలకు వృత్తిపరమైన మరియు ఉపాధి కల్పించగల నైపుణ్యాలపై ఎక్కువగా దృష్టి సారించుట.
- బాలికలు/మహిళా ఔత్సాహిక పారిశ్రామికపేత్తలను ఆర్థికరంగం మరియు మార్కెట్కి అనుసంధానం చేయుట.
- నైపుణ్య శిక్షణ కేంద్రాలలో కెరీర్ కౌన్సెలింగ్ మరియు ఉద్యోగ మేళాలను నిర్వహించుట.

యువజన వ్యవహారాలు మరియు క్రీడల మంత్రిత్వ శాఖ

యువజన వ్యవహారాల విభాగము

- నెహ్రూ యువ కేంద్ర సంఘటన్ (ఎన్వైకెఎస్) వాలంటీర్లు మరియు ఇతర యువజన-ఆధ్వర్య సమూహాల ద్వారా అవగాహన కల్పన మరియు సామాజిక సమూహీకరణ.
- యువజన వ్యవహారాల విభాగముచే నడపబడే ఈవెంట్లు మరియు పథకాల కొరకు బేటీ బచావో బేటీ పఢావో లోగోను ఉపయోగించుట.
- బాలికల నుండి సమాన ప్రాతినిధ్యముతో ప్రధాన నగరాలలో యువజన పార్లమెంటులు.

క్రీడల విభాగము

- మహిళలు కూడా పురుషులతో పాటు క్రీడలలో సమానంగా అడుగులు వేసేలా బాలికలలో క్రీడా ప్రతిభను గుర్తించుట.
- అందుబాటులో ఉన్న అన్ని క్రీడలకూ అన్ని పాఠశాలల్లోనూ బాలికల క్రీడా జట్టులను తయారు చేయుట.
- అట్టడుగు స్థాయిలో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో సందేశాన్ని వ్యాప్తి చేయడానికై బ్రాండ్ అంబాసిడర్లుగా తయారు కావడానికి విజయవంతమైన క్రీడాకారులను ప్రోత్సహించుట.
- పాఠశాలల్లో క్రీడల్లో అత్యుత్తమ బాలికలకు బేటీ బచావో బేటీ పఢావో బ్రాండుతో కూడిన అవార్డులు అందించుట.
- బేటీ బచావో బేటీ పఢావో ఛాంపియన్లు మరియు అంబాసిడర్లు టూర్స్ పట్టుకొని 'ఆడపిల్ల కోసం పరుగు' ను నిర్వహించుట.

మైనారిటీ వ్యవహారాల మంత్రిత్వశాఖ

- ప్రక్కకు నెట్టివేయబడిన అల్పసంఖ్యాకులకు ఉపాధి అవకాశాలు మరియు జీవనోపాధులను మెరుగుపరచే ఉద్యోగముతో ఆధునిక వృత్తులలో బాలికలకు నైపుణ్య శిక్షణను అందించుట.
- బాలికా విద్యార్థులకు బహిరంగ స్కూలింగ్ ధృవీకరణను అందజేయుట మరియు ఉత్పాదక ఉపాధికి దారితీసేలా మృదు నైపుణ్యాలతో సహా ఉన్నత నాణ్యత కల నైపుణ్య శిక్షణను అందించుట.
- అల్పసంఖ్యాక సమాజములోని ఆడపిల్లలకు సాంప్రదాయక ఉత్పత్తులు మరియు హస్త కళలలో శిక్షణ ఇప్పించుట మరియు హునార్ హాట్స్ ద్వారా వారి ఉత్పత్తులకు ప్రోత్సాహం కల్పించుట.

దేశీయ వ్యవహారాల (హోమ్)

మంత్రిత్వశాఖ

- బేటీ బచావో బేటీ పఢావో ఛాంపియన్గా విశేష ప్రతిభను కనబరుస్తున్న మరియు లింగ సున్నితత్వం గల పోలీస్ సిబ్బందిని గుర్తించుట.
- మరింత ఎక్కువ లింగ సుందనాత్మక న్యాయము మరియు సేవల అందజీత కొరకు పోలీస్ అధికారులు మరియు సిబ్బందికి చైతన్య శిక్షణలను నిర్వహించుట.
- జిల్లా స్థాయిలో మహిళా సహాయ డెస్క్ల ద్వారా పాఠశాలలు మరియు కాలనీలలో పోలీస్ చేరువను వెంచుట.
- చిన్నపిల్లలు మరియు యువజనులకు పోలీస్ స్టీషన్లు, మహిళా తాణాలు మరింత చేరువ మరియు ప్రాప్యత కాగలిగి ఉండేలా చేయడానికి గాను ఆ సంస్థలకు చైతన్య సందర్శనలను ఏర్పాటు చేయుట మరియు పోలీస్ సిబ్బందితో సంభాషణలు నిర్వహించుట.

గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ

గ్రామీణాభివృద్ధి విభాగము

- ⦿ రాష్ట్ర గ్రామీణ జీవనోపాధుల మిషన్ (ఎస్ఆర్ఎల్ఎం) క్రింద అధికార యంత్రాంగ సమన్వయము.
- ⦿ సామాజిక కార్యచరణ కమిటీతో సమన్వయము.

గృహనిర్మాణము మరియు పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ

- ⦿ లింగ ఎంపిక, బాల్యవివాహం యొక్క అక్రమ అభ్యాసమును గుర్తించడం కోసం కమ్యూనిటీ నిఘా బృందాలను ఏర్పాటు చేయుట.

పంచాయతీరాజ్ మంత్రిత్వశాఖ

- ⦿ లింగ ఎంపిక యొక్క అక్రమ అభ్యాసమును గుర్తించడం కోసం కమ్యూనిటీ నిఘా బృందాలను ఏర్పాటు చేయుట.
- ⦿ ప్రయోగాత్మక ప్రాతిపదికన బాలల మరియు లింగ-హితమైన పంచాయతీని అభివృద్ధిపరచుట.
- ⦿ ఆడపిల్ల యొక్క విలువ మరియు తమ గ్రామ పంచాయతీ (జిపి)లలో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో కార్యక్రమాలను అమలు చేయడంపై పంచాయతీరాజ్ సభ్యుల (పిఆర్ఐలు)తో శిక్షణ మరియు సామర్థ్య పెంపుదల సదస్సులను నిర్వహించుట.
- ⦿ అన్ని గ్రామ పంచాయతీలలోనూ బాల సభలు నిర్వహించుట. ఈ సభలలో యువ నాయకులకు శిక్షణ, చేయూత మరియు సన్మానము.

కార్యక్రమాల క్యాలెండర్

సంవత్సరం పొడవునా బాలికలు, వారి కుటుంబాలు మరియు సమాజాల యొక్క నిమగ్నత ఉండేలా చూసుకోవడానికి గాను, సైపుర్జ్యాం కలిగియున్న సంస్థలు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మరియు బాలికలతో పనిచేస్తున్న అంతర్జాతీయ సంస్థల సలహా సంప్రదింపులతో జిల్లాల కొరకు ఒక సవివరమైన మరియు చక్కగా-కూర్చు చేయబడిన కార్యక్రమాల క్యాలెండర్ (అనుబంధం ఎ లో ఫార్మాట్ ఉంది) అభివృద్ధి చేయబడింది. ఒక్కో నెల లోపున అనేక కార్యకలాపాలు సూచించబడ్డాయి; అయినప్పటికీ, జిల్లాలు తమ స్థానిక సందర్భము మరియు అవసరాల ఆధారంగా తమ స్వంత కార్యక్రమాలను నిర్వహించుకోవడానికి ఎంచుకోవచ్చు:

- ▶ ప్రతి నెలకూ, ఆ నెలలో వచ్చే ఏదైనా ముఖ్యమైన జాతీయ లేదా అంతర్జాతీయ ప్రాముఖ్యత కల తేదీ ఆధారంగా ఒక ఇతివృత్తము కేటాయించబడింది. అనేక నెలలు ఆ నెల లోపున బేటీ బచావో బేటీ పఢావో యొక్క ఉద్దేశ్యాలను సాధించడానికై ఏకీకృత దృష్టి సారంపు ప్రయత్నాలు చేయబడే సమన్వయ మంత్రిత్వశాఖ/ప్రభుత్వ విభాగముతో కూర్చు చేయబడి ఉన్నాయి. ఏదైనా నిర్దిష్ట ఇతివృత్తమును ఎంపిక చేయుటలో శాచిత్యము కూడా ఈ క్యాలెండరులో పొందుపరచబడింది.
- ▶ సంబంధిత కార్యక్రమాలతో పాటుగా ఒక నిర్దిష్ట నెల లోపున ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారంపు అంశాలు కూడా సూచించబడ్డాయి. అభివృద్ధి యొక్క నిర్దిష్టరంగం లోపున ఆడపిల్ల యొక్క సంపూర్ణ సమగ్రాభివృద్ధి మరియు వారి సానుకూల వ్యవస్థ యొక్క అన్ని అంశాలనూ పట్టించుకోవాలనేది ముఖ్యమైన ఆలోచనగా ఉంది.

పరిపాలనాపరమైన మాన్యువల్

సంస్థాగత నిర్మాణము

బీటీ బచావో బీటీ పథావో కొరకు పరిపాలనా కూర్పు, అమలు యొక్క అన్ని స్థాయిలలోనూ మిషన్ శక్తి యొక్క విస్తృత ఫ్రేమ్వర్క్ లోపున ఏర్పరచబడిన దానికి అనుగుణంగా ఉండాలి.

మహిళలు ప్రభుత్వ పథకాలను ప్రాప్యత చేసుకునే మరియు సద్వినియోగం చేసుకునే విస్తృత నిర్మాణమును ఈ క్రింది బోమ్మలో చూడవచ్చు.

జాతీయ స్థాయి

క్రమం తప్పని వ్యవధులలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంత అధికార యంత్రాంగముతో బీటీ బచావో బీటీ పథావో యొక్క అమలును సమీక్షించడానికి మిషన్ శక్తి యొక్క విస్తృతమైన అధికారం క్రింద, మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ కార్యదర్శి అధ్యక్షతన ఏర్పాటు చేయబడిన కమిటీ అవెక్స్ కమిటీగా ఉంటుంది.

ఈ కమిటీ కనీసం సంవత్సరానికి ఒకసారి, బహుశా ఏప్రిల్ నెలలో సమావేశమై, మొత్తం మీద పథక కార్యక్రమాల పురోగతిని మరియు ఉద్దేశ్యాల యొక్క సాధనా స్థితిని సమీక్షిస్తుంది.

కేంద్ర స్థాయిలో, మిషన్ శక్తి యొక్క భాగంగా, బీటీ బచావో బీటీ పథావో, మహిళా సాధికారత కొరకు అంకితమైన ఒక ఏకైక జాతీయ హబ్ (ఎన్ హెచ్ ఇడబ్ల్యు) అనబడే ఒక పథక పర్యవేక్షణా యూనిట్ వారిచే చూసుకోబడుతుంది. ఎన్ హెచ్ ఇడబ్ల్యు రెండు విభాగాలను కలిగి ఉంటుంది, ఒకటి పరిపాలనా సంబంధిత పనుల కోసం, మరొకటి సహకారము మరియు సమన్వయం కోసం ప్రత్యేకితమైన మరియు అంకితమైన సేవల కొరకు.

రాష్ట్ర స్థాయి

రాష్ట్ర / కేంద్రపాలిత ప్రాంతము స్థాయిలో ముఖ్య కార్యదర్శి ఆధ్వర్యములో మిషన్ శక్తి కొరకు ఏర్పాటు చేయబడిన ఒక కమిటీచే బీటీ బచావో బీటీ పథావో యొక్క సమగ్రమైన అమలు చేయబడుతుంది.

ఈ కమిటీలో మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి విభాగము, సామాజిక సంక్షేమ విభాగము, మరియు సంబంధిత రాష్ట్ర/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాల ఇతర సంబంధిత విభాగాల నుండి అధికారులు ఉంటారు.

రాష్ట్ర స్థాయిలో, అంకితమైన ఒక పిఎంయు, మహిళా సాధికారత కొరకు మిషన్ శక్తి రాష్ట్ర హబ్ (ఎన్ హెచ్ ఇడబ్ల్యు) బీటీ బచావో బీటీ పథావో సంబంధిత సమన్వయం/ సహకారం అంతటి కొరకు కేంద్ర మంత్రిత్వశాఖలు అదేవిధంగా జిల్లాలతో పనిచేస్తాయి.

జిల్లా స్థాయి

జిల్లా స్థాయిలో మొత్తం బీటీ బచావో బీటీ పథావో పథకం జిల్లా మెజిస్ట్రేట్/ జిల్లా కలెక్టర్ ఆధ్వర్యంలో, మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి విభాగము అధికారులు (డిపిఓ/ డిడబ్ల్యుఓ/ డిసిపిఓ మొ.) మరియు ఇతర నోడల్ విభాగాల అధికారులను కలిగియున్న మిషన్ శక్తి కమిటీచే అమలు చేయబడుతుంది.

ఈ కమిటీ జిల్లా కార్యాచరణ ప్రణాళిక (ఫార్మాట్ అనుబంధం ఎఐ లో ఉంది) ను కూడా తయారు చేస్తుంది. వ్యూహాత్మక చొరవ కార్యక్రమాల కోసం జిల్లాలచే పౌర సమాజ సంస్థ, విద్యా సంస్థలు మరియు ఇతర బాహ్య సంస్థలతో ఏదైనా భాగస్వామ్యము కూడా చేసుకోవడవచ్చు.

జిల్లా స్థాయిలో, మిషన్ శక్తి అంకితమైన పిఎంయు, మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ వారి ఆర్థిక సహాయముతో మహిళా సాధికారత కొరకు మిషన్ శక్తి రాష్ట్ర హబ్ (ఎన్ హెచ్ ఇడబ్ల్యు), రాష్ట్ర/ జిల్లా బీటీ బచావో బీటీ పథావో యంత్రాంగానికి సాంకేతిక/ మానవ వనరుల తోడ్పాటును అందిస్తుంది.

జిల్లా స్థాయిలో బీటీ బచావో బీటీ పథావో యొక్క అమలు మరియు పర్యవేక్షణ కొరకు జిల్లా ప్రొబేషన్ / ప్రొగ్రామ్ అధికారి (డిపిఓ), జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ యొక్క సమగ్ర అజమాయిషీ క్రింద నోడల్ అధికారిగా ఉంటారు. ప్రతి మూడు నెలలకు ఎం.ఐ.ఎస్ అప్ డేట్ చేయబడేలా నోడల్ అధికారి చూసుకుంటారు.

కేంద్ర స్థాయి కమిటీ

మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ కార్యదర్శి ఆధ్వర్యంలో

- ▶ రాష్ట్రము/కేంద్రపాలిత ప్రాంతముతో పథకం అమలును సమీక్షించుట మరియు నాణ్యతా నియమాలను పర్యవేక్షించుట
- ▶ సంవత్సరానికి ఒకసారి సమావేశం
- ▶ కేంద్రీయ కార్యాచరణ ఖరారు
- ▶ రాష్ట్ర కార్యాచరణ ప్రణాళిక తయారీ మరియు ఆమోదము

రాష్ట్ర కమిటీ

ముఖ్య కార్యదర్శి ఆధ్వర్యములో

- ▶ సంవత్సరానికి ఒకసారి సమావేశం
- ▶ రాష్ట్ర వారీక కార్యాచరణ ప్రణాళిక తయారీ
- ▶ ఏ ఏజెన్సీకైనా గ్రాంటును కొనసాగించడానికై సమీక్షించుట మరియు ఆమోదించుట

జిల్లా కమిటీ

డి.పి/డి.ఎం ఆధ్వర్యతన

- ▶ మూడు నెలలకు ఒకసారి సమావేశం
- ▶ మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి - డి.పి.ఓ., జిల్లా సంక్షేమ అధికారి (డి.డబ్ల్యు.ఓ.), డి.పి.ఓ. మరియు ఇతర శాఖల నుండి అధికారులు
- ▶ జిల్లా, బ్లాకులు మరియు పంచాయితీలు/వార్డుల కొరకు జిల్లా కార్యాచరణ ప్రణాళిక తయారీ

అవెక్స్ బాడీ

మహిళా సాధికారత కోసం జాతీయ స్థావరము

కేంద్రీయ ఖజీజ

మహిళా సాధికారత కోసం రాష్ట్ర స్థావరము

రాష్ట్ర/కేంద్ర పాలిత ప్రాంత స్థాయి పిఎంఐ

8 మంది సిబ్బంది

- ▶ 3-4 గురు పరిపాలనా సిబ్బంది

మహిళా సాధికారత కోసం జిల్లా స్థావరము

జిల్లా స్థాయి పిఎంఐ

8 మంది సిబ్బంది

- ▶ 3-4 గురు పరిపాలనా సిబ్బంది

అమలుపరచుట

ఆర్థికపరమైన ఏర్పాట్లు

మిషన్ శక్తి మార్గదర్శకాలు పేరా 3.3 ప్రకారము బేటీ బచావో బేటీ పఢావో సంబల్ - ఉప పథకం యొక్క కాంపొనెంట్లు అయినందువల్ల, 100% నిధులు కేంద్ర ప్రభుత్వముచే ఇవ్వబడతాయి. అదనంగా, మిషన్ శక్తి మార్గదర్శకాలు అనుబంధం చ ప్రకారం, బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద ఆర్థిక కేటాయింపులు ఈ క్రింది విధంగా ఉంటాయి:

	సంవత్సరానికి	ప్రస్తుతమున్న యూనిట్	యూనిట్ల సంఖ్య 2021-22	యూనిట్ల సంఖ్య 2022-23	యూనిట్ల సంఖ్య 2023-24	యూనిట్ల సంఖ్య 2024-25	యూనిట్ల సంఖ్య 2025-26
?918 ఎస్.ఆర్.బి తో ఉన్న జిల్లాలు	40 లక్షలు	405	405	169	169	169	169
>918 మరియు ?952 ఎస్.ఆర్.బి తో ఉన్న జిల్లాలు	30 లక్షలు			347	347	347	347
కొత్త జిల్లాలు*	30 లక్షలు			21	21	21	21
>952 ఎస్.ఆర్.బి తో ఉన్న జిల్లాలు	20 లక్షలు			218	218	218	218
మొత్తం				755	755	755	755

*2020-21 సంవత్సరానికి హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ పైన ఎస్.ఆర్.బి అందుబాటులో లేని కొత్త జిల్లాలు (మొత్తం 21) రు. 30 లక్షల దిగువన ఉంచబడ్డాయి. తదుపరిగా, రాబోయే సంవత్సరాలలో ఏదైనా కొత్త జిల్లా ఏర్పడితే, అది కూడా రు. 30 లక్షల బ్రాకెట్ క్రింద ఉంచబడుతుంది.

జిల్లాల యొక్క వ్యత్యాసమైన ఎస్.ఆర్.బి స్థితి ఆధారంగా జిల్లాలకు నిధుల కేటాయింపు చేయడం జరుగుతోంది. 2014-15 లో బేటీ బచావో బేటీ పథావో పథకం ప్రారంభమైనప్పుడు ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ యొక్క హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ డేటా ప్రకారము, జాతీయ స్థాయిలో ఎస్.ఆర్.బి 918 గా ఉండినది. తదుపరిగా, ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (డబ్ల్యుహెచ్ఓ) ప్రకారము, జననం వద్ద సహజ లింగ నిష్పత్తి కొరకు అంతర్జాతీయ ప్రమాణము 952 గా ఉంది.

గడచిన ఏడు సంవత్సరాలలో, అనేక జిల్లాలు ఎస్.ఆర్.బి లో మెరుగుదలను చూపించాయి. అయినప్పటికీ, ఎస్.ఆర్.బి 918 కంటే తక్కువ లేదా దానికి సమానంగా ఉన్న జిల్లాలలో మరిన్ని ప్రయత్నాలు అవసరమై ఉన్నాయి. అందువల్ల, 2020-21 సంవత్సరానికి గాను ఎస్.ఆర్.బి యొక్క హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ డేటా ప్రకారము జిల్లాల యొక్క వ్యత్యాసమైన ఎస్.ఆర్.బి స్థితిని మనసులో ఉంచుకొని, బేటీ బచావో బేటీ పథావో కాంపానెంటు క్రింద నిధుల విడుదలకు గాను పైన ఇవ్వబడిన పట్టికలో కనబరచినట్లుగా మూడు బృకెట్లు పేర్కొనబడి ఉన్నాయి.

బేటీ బచావో బేటీ పథావో కాంపానెంటు క్రింద, గ్రాంటు ఒక సంవత్సరంలో ఒక కంటుగా విడుదల చేయబడుతుంది. జిల్లాల జాబితా, వాటి కేటాయింపులతో పాటుగా అనుబంధము చ లో ఉంది.

జిల్లా నిధుల యొక్క విడదీత ఈ దిగువన ఇవ్వబడింది.

జిల్లా స్థాయి నిధుల విడదీత (లక్షలలో)			
సర్.నం.	చర్య/అంశము	బడ్జెట్ సంబంధిత పరిమితి	మొత్తము (లక్షలలో)
1.	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి విభాగము యొక్క విభాగీయ కార్యక్రమాలు <ul style="list-style-type: none"> • సామర్థ్య పెంపుదల • బోధన మరియు అవగాహన కల్పన • ఔట్ రీచ్ (చేరువ) • నూతన సృజనాత్మకత • ఎఇఆ సామాగ్రి • పర్యవేక్షణ మరియు డాక్యుమెంటేషన్ 	50%	
2.	భాగస్వామి మరియు లైన్ డిపార్ట్ మెంట్ల సమన్వయంతో సెక్టర్ వారీ కార్యక్రమాలు	40%	
3.	ఫ్లెక్సి ఫండ్	10%	

జిల్లా కార్యాచరణ ప్రణాళిక

ఈ పత్రము యొక్క అనుబంధం ఎఎ లో జిల్లా కార్యాచరణ ప్రణాళిక యొక్క విస్తృతమైన సూచనాత్మక టెంప్లేట్ ఇవ్వబడి ఉంది, అది మహిళా సాధికారత కొరకు జిల్లాలు సూచనాత్మక బేటీ బచావో బేటీ పథావో కార్యక్రమాల క్యాలెండర్ (ఫార్మాట్ అనుబంధం ఎ లో ఉంది) సహాయముతో తమ ఆవశ్యకతల మీరకు ప్రణాళికలు రూపొందించుకోవడానికై బేటీ బచావో బేటీ పథావో కమిటీ మరియు జిల్లా హాబ్ కి సహాయపడుతుంది.

మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ యొక్క వ్యూహాత్మక కార్యక్రమాలు అదేవిధంగా ఇతర సంబంధిత మంత్రిత్వశాఖలతో సమన్వయ కార్యాచరణ, జిల్లా కార్యాచరణ ప్రణాళికలో ప్రతి కార్యక్రమానికి అంచనా వేయబడిన బడ్జెట్ తో పాటుగా త్రైమాసికం వారీగా రికార్డు చేయబడుతుంది. తర్వాతి ఆర్థిక సంవత్సరానికి గాను జిల్లా కార్యాచరణ ప్రణాళికను ఈ ఆర్థిక సంవత్సరం యొక్క ఆఖరి త్రైమాసికములో, కేంద్రానికి ఒక నకలును పంపిస్తూ రాష్ట్రానికి సమర్పించవలసి ఉంటుంది.

రిపోర్టింగ్ మరియు డాక్యుమెంటేషన్

జవాబుదారీతనము మరియు సేవల మెరుగుదలను నిర్ధారించుకోవడానికి గాను, పథకానికి సంబంధించి జిల్లా స్థాయిలో నిర్వహించబడిన కార్యక్రమాలన్నింటినీ డాక్యుమెంట్ చేయడం ముఖ్యము.

పథకం కొరకు రాష్ట్ర స్థాయి/జిల్లా స్థాయి పర్యవేక్షణా కమిటీచే ఆర్థిక పరమైన అదేవిధంగా పని వ్యవహారాలకు సంబంధించిన డేటా యొక్క రెండింటి పర్యవేక్షణా నివేదికలను, ఆయా ఉదంతమును బట్టి, త్రైమాసిక ప్రాతిపదికన రూపొందించాల్సి ఉంటుంది.

బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద మిషన్ శక్తిచే చేయబడిన ఎం.ఐ.ఎస్ పోర్టల్ యందు త్రైమాసిక నివేదిక సమర్పించబడి విధంగా జిల్లా నోడల్ అధికారి చూసుకుంటారు. డిపాచ్ ఇడబ్ల్యు చే కో ఆర్డినేటింగ్ ఆఫీసరుగా డిపిఐ గారికి హోదా కల్పించవచ్చు, త్రైమాసిక నివేదికలు క్రోడీకరించి పోర్టల్ యందు సమర్పించడానికి అతను బాధ్యులుగా ఉంటారు.

మీసేజ్ మెంట్ ఇన్ఫర్మేషన్ సిస్టమ్ (ఎం.ఐ.ఎస్)

మిషన్ శక్తి యొక్క సమీకృతమైన వాస్తవ-సమయపు పర్యవేక్షణకు వీలు కల్పించడానికి గాను మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖచే ఒక సమీకృతమైన వెబ్-ఆధారిత రిపోర్టింగ్ వ్యవస్థ అభివృద్ధి చేయబడి అమలులో ఉంచబడుతుంది. వెబ్-ఆధారిత పర్యవేక్షణ వ్యవస్థ వాడుకదారు హితమైన ఒక సింగిల్ పోర్టల్, డేటా యొక్క గోప్యతను పకడ్బందీగా నిర్వహిస్తూనే సులువైన ప్రాప్యతను అందజేస్తూ ఉంటుంది.

సేవల అందజీత వ్యవస్థల యొక్క సమగ్ర వ్యవస్థాపన; అందుబాటులోని సంస్థల యొక్క నెట్ వర్క్ గురించి కచ్చితమైన సమాచారము, అందజీయబడిన సేవలు, మానవ వనరులు, ఆర్థిక వనరులు మరియు లబ్ధిదారులతో సహా ఇది కార్యక్రమం యొక్క సమగ్ర పర్యవేక్షణకు వీలు కలిగిస్తుంది.

డిస్ట్రిక్ట్ స్కోర్ కార్డ్

జిల్లా స్థాయి స్కోర్ కార్డు (ఫారూట్ అనుబంధం ఎఎఎ లో ఉంది) మిషన్ శక్తి ఎం.ఐ.ఎస్ నుండి తీసుకోబడిన డేటా ఆధారంగా చేయబడుతుంది. ప్లానెస్ సూచికలు మరియు ఫలితాల సూచికలు విడివిడిగా జిల్లా స్కోర్ కార్డులో గ్రాహ్యత చేసుకోబడతాయి. బాలిక యొక్క రక్షణ, జీవనం, ఆరోగ్యం, చదువు మరియు అభివృద్ధి యొక్క విస్తృత విభాగాలలో ఫలితాల సూచికలు విభజించబడ్డాయి. పథకం అమలు యొక్క విభిన్న స్థాయిలలో చేపట్టిన సామర్థ్య పెంపుదల చర్యల క్రింద సంస్థాగత పద్ధతులు మరియు విశాలమైన సూచికల క్రింద చేపట్టబడిన దశల ఆధారంగా ప్రక్రియ సూచికలు ఆధారపడి ఉంటాయి.

ఎం.ఐ.ఎస్ ఆధారంగా మంత్రిత్వశాఖచే జిల్లా స్కోర్ కార్డు ప్రకారము వార్షిక జిల్లా బేటీ బచావో బేటీ పఢావో ర్యాంకింగ్ జారీ చేయబడుతుంది. రాష్ట్ర పనితీరును గ్రహించుకోవడానికి గాను, ఈ డేటా రాష్ట్ర స్థాయిలో కూడా సంకలనం చేయబడుతుంది.

ఉత్తమ ఆచరణల టెంప్లేట్

బేటీ బచావో బేటీ పఢావో యొక్క ఉద్దేశ్యాలను నెరవేర్చడంలో అనేక జిల్లాలు గణనీయమైన పని చేశాయి మరియు నేర్చుకునే ఒక మంచి అంశముగా ఇతర జిల్లాలు ఉపయోగించుకోవడానికి గాను అనేక వినూత్నమైన చొరవలకు నాయకత్వం వహించాయి. మిషన్ శక్తి క్రింద మంత్రిత్వశాఖచే చేయబడిన ఎం.ఐ.ఎస్ పోర్టల్ యందు పరిమాణాత్మక ఫలితాలను గ్రాహ్యత చేసుకోవచ్చు, ఐతే ఆ ఉద్దేశ్యాల సాధన వెనుక గల నాణ్యమైన ప్రయత్నాలు బహుశా తప్పిపోతాయి. ప్రక్రియ, ఆ ఉద్దేశ్యాలను సాధించుటలో ఎదుర్కొన్న పాఠాలు మరియు సవాళ్ళను గ్రాహ్యత చేసుకోవడానికి, ఒక విభిన్నమైన రిపోర్టింగ్ విధానమును ఉపయోగించాల్సి ఉంటుంది.

జిల్లా స్థాయిలో నేర్చుకున్న పాఠాలు మరియు ఈ వినూత్న ఆచరణల గురించి గ్రాహ్యత చేసుకోవడానికి, జిల్లాలు తాము ఒక మంచి ఆచరణగా భావించే విశాల సాధనలను గ్రహించడానికి ఉపయోగించడానికి గాను ఈ కరదీపికతో ఒక ఉత్తమ ఆచరణల టెంప్లేట్ ఒక నిర్దిష్ట ఫారూట్ రూపములో (అనుబంధం ఎఎ) పరిచయం చేయబడుతోంది. జిల్లాలు ఈ టెంప్లేటుని నింపి రాష్ట్రానికి సమర్పించవలసి ఉంటుంది. రాష్ట్ర స్థాయిలో ఈ ఉత్తమ ఆచరణ పద్ధతులను క్రోడీకరించడానికి ఎస్.పెచ్.ఇ.డబ్ల్యు బాధ్యత వహిస్తుంది. ప్రతి రాష్ట్రమూ వార్షిక ప్రాతిపదికన వారి ఉత్తమ పద్ధతుల సంగ్రహమును కేంద్రానికి సమర్పిస్తుంది.

మదింపు మరియు జమాఖర్చుల తనిఖీ

జాతీయ మరియు రాష్ట్ర స్థాయిలో నీతి ఆయోగ్ తో సంప్రదించి మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖచే నామినేట్ చేయబడిన ఒక ప్రతిష్టాత్మక స్వతంత్ర తృతీయ పక్షపు ఏజెన్సీచే పథకం యొక్క మదింపు నిర్వహించబడుతుంది.

భారత కంప్యూటర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నియమాల ప్రకారము ఆడిట్ చేయబడుతుంది మరియు ఆ మార్గము కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర స్థాయిల్లో అనుసరించబడుతుంది.

అనుబంధం - ఎ. బేటీ బచావో బేటీ పథావో క్యాలెండర్

నెలలు		జనవరి					
థీములు	బాలిక యొక్క ప్రాముఖ్యత	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్ల యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు		
ఔచిత్యము	ఈ నెలలో జాతీయ బాలికా దినోత్సవం ఉంటుంది		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్	
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	జనన సమయానికి లింగ నిష్పత్తి	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	సున్నితత్వ ఉద్యమం	పిసి మరియు పిఎన్డీటి చట్ట అమలు ఉద్యమాలు	12 వ తేదీ జనవరి	అంతర్జాతీయ యువజన దినోత్సవము	
	బేటీ జన్మోత్సవ	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	కూతురుతో సెల్ఫీ- డిజిటల్ ప్రచారోద్యమం	సాధికారత పొందిన తల్లుల దోహదాల సంబరాలు	12 వ తేదీ జనవరి	జాతీయ బాలికా దినోత్సవం	
	బేటీ బచావో బేటీ పథావో-హితమైన గ్రామం/పట్టణ స్థానిక సంస్థ (యుఎల్బి) ను ప్రకటించుట	పంచాయతీరాజ్ మంత్రిత్వశాఖ/ గృహనిర్మాణము మరియు పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ	బాలికా దృష్టిసారింపు ప్రణాళిక		బాలిక వేరిట మొక్కలు నాటి ఉద్యమాలు		
	బాలికా నాయకత్వంపై దృష్టిసారింపు	నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు ఎంట్రెప్రెన్యూర్షిప్ మంత్రిత్వశాఖ	సర్పంచ్లు మరియు ప్రధాన్లచే బాలికలకు సన్మానము		ఆడపిల్లల ప్రాముఖ్యతపై జానపద గీయాలు మరియు గిరిజన గీతాలను ఉపయోగించుట		
నెలలు		ఫిబ్రవరి					
థీములు	విద్య	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్ల యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు		
ఔచిత్యము	నమోదు మొదలు కాకముందే అవగాహన కొరకు అవకాశం యొక్క సరైన గవాక్షం		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్	
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	ఎస్.టి.ఇ.ఎం బాలికలకు చదువు	పాఠశాల విద్య మరియు ఆక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	శాస్త్ర మరియు సాంకేతికతలో మహిళా మార్గదర్శకులను గుర్తించుట	సైన్స్ ఫెయిర్ మరియు ఎగ్జిబిషన్లు	11 ఫిబ్రవరి	సైన్స్ లో మహిళలు మరియు బాలికల	
	బడి బయట ఉన్న బాలికలను తిరిగి తీసుకువచ్చుట	పాఠశాల విద్య మరియు ఆక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	బడి బయట ఉన్న కిశోరి బాలికలు మరియు వారి కుటుంబాలకు కౌన్సిలింగ్	అటల్ టెంకరింగ్ ల్యాబ్ కార్యకలాపాలు	13 ఫిబ్రవరి	ప్రపంచ రేడియో దినాచరణ	
	ఉన్నత విద్యకు తరలింపు	పాఠశాల విద్య మరియు ఆక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	కెరీర్ కౌన్సిలింగ్ కార్యక్రమాలు	నక్షత్రశాల, మ్యూజియంలకు విజ్ఞాన యాత్రలు			
	జీవన నైపుణ్యాలు	పాఠశాల విద్య మరియు ఆక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	బడి స్థాయిలో జీవన నైపుణ్యాల శిక్షణ	సైన్స్ కళాశాలలు, ఐటిఐలు మరియు పాలిటెక్నిక్స్ కి క్షేత్ర పర్యటనలు			

నెలలు		మార్చి				
థీములు	లింగ సమానత్వము	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్ల యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవము		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	వివక్షను అంతం చేయుట	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	వీధి నాటకాలు, జానపద మాధ్యమం	మైకింగ్/అవగాహనా వ్యాన్లు	మార్చి 8 వ తేదీ	అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవము
	కిశోరి బాలికల కోసం లింగ అవగాహన కల్పన	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	పాఠశాలలు మరియు అంగన్వాడీ కేంద్రాలలో శిక్షణా సదస్సులు	పాఠశాలల్లో మూవీ స్క్రీనింగ్		
	పురుషులు మరియు అబ్బాయిలతో నిమగ్నత	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	కేంద్రీకృత చర్యలు	సమానత్వం గురించి టీవీ/రేడియోపై ఇంటర్వ్యూలు/ సెలబ్రిటీ పురుషుల ప్రసంగాలు		
	నెట్టివేయబడిన వర్గాల మహిళలు మరియు బాలికలపై ప్రత్యేక దృష్టిసారింపు	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	నారి కీ చౌపాల్			
జనవరి	ఏప్రిల్					
థీములు	క్రీడలు మరియు అటాలు	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్ల యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	ఈ నెలలో అంతర్జాతీయ క్రీడా దినోత్సవం ఉంటుంది		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	క్రీడల వివక్షను అంతం చేయుట	క్రీడల విభాగము, యువజన వ్యవహారాలు మరియు క్రీడల మంత్రిత్వశాఖ	టీవీ ప్రకటనలు	గోడలపై వెయింటింగులు మరియు హార్డింగులు	6వ తేదీ ఏప్రిల్	అభివృద్ధి మరియు శాంతి కోసం అంతర్జాతీయ క్రీడా దినోత్సవం
	అన్ని క్రీడలకూ బాలికల జట్టులను తయారు చేయుట	క్రీడల విభాగము, యువజన వ్యవహారాలు మరియు క్రీడల మంత్రిత్వశాఖ	అందుబాటులో ఉన్న అన్ని క్రీడలకూ అన్ని పాఠశాలల్లోనూ బాలికల క్రీడా జట్టులను తయారు చేయుట	సుప్రసిద్ధ మహిళా క్రీడాకారుల నుండి ప్రేరణాత్మక ఉపన్యాసాలు ఇప్పించుట	7వ తేదీ ఏప్రిల్	ప్రపంచ ఆరోగ్య దినాచరణ
	బేటి బచావో బేటి పఢావో ఛాంపియన్లు మరియు అంబాసిడర్లు	క్రీడల విభాగము, యువజన వ్యవహారాలు మరియు క్రీడల మంత్రిత్వశాఖ	జిల్లా స్థాయి క్రీడా ఛాంపియన్లను ప్రకటించుట మరియు ప్రోత్సహించుట	టూర్స్ పట్టుకొని పరుగులు	24వ తేదీ ఏప్రిల్	పంచాయతీ రాజ్ దినం
	ఎస్.ఎస్.ఎస్ మరియు ఎస్.ఎస్.ఎస్.ఎస్ వాలంటీర్ల ద్వారా అవగాహన మరియు కమ్యూనిటీ సమూహీకరణ	యువజన వ్యవహారాల విభాగము, యువజన వ్యవహారాలు మరియు క్రీడల మంత్రిత్వశాఖ	క్రీడల టోర్నమెంటులు (స్కూల్ నుండి రాష్ట్ర స్థాయి వరకు)	అవగాహన ఉద్యమాలు (ఎస్.ఎస్.ఎస్.ఎస్ క్యాడర్లను ఉపయోగించి)		

నెలలు		మే				
సీములు	బాల్య వివాహాల అంతం	మినిస్ట్రీయల్ సమన్వయము	ఈవెంట్లు యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	ఆక్షయ తృతీయ సుమారుగా ఈ నెలలో వస్తుంది		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారంపు అంశాలు	బాల్య వివాహాలు తీని గ్రామపంచాయితీలు మరియు పట్టణ స్థానిక సంస్థలు	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	బాల్య వివాహాలను కనిపెట్టుట	చెక్ లిస్టు ఆధారంగా బాల్య వివాహాలు తీని గ్రామపంచాయితీలు మరియు పట్టణ స్థానిక సంస్థలను ప్రకటించుట మరియు ప్రోత్సాహాధనమిచ్చుట	మే 1 వ తేదీ	కార్మిక దినోత్సవం
	“బాల్య వివాహాలకు వ్యతిరేకంగా తండ్రులు”	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	బాలికల తండ్రులను సంఘటితం చేయడం లక్ష్యంగా చేసుకొని ప్రత్యేక ప్రచారోద్యమం	బాల పంచాయితీ సమావేశాలను ప్రోత్సహించుట	మే 14వ తేదీ	మాతృ దినోత్సవము
	సమాచార పేగులను సన్నానించుట	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	బాల్య వివాహాన్ని ఆపడంలో సహాయపడిన ఛాంపియన్లను సన్నానించుట			
	సులువైన వివాహం మరియు వరకట్నం తీనిది	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ				
జనవరి		జూన్				
సీములు	నైపుణ్య అభివృద్ధి	మినిస్ట్రీయల్ సమన్వయము	ఈవెంట్లు యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	పాఠశాలల్లో పేసవి విరామముతో అనుకూలం చేసుకొనుట		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారంపు అంశాలు	ఆర్థిక ఆక్షరాస్యత	నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు ఎంట్రెప్రెన్యూర్షిప్ మంత్రిత్వశాఖ	అవగాహనా శిబిరాలు	జన సేవా కేంద్రాలను నడుపుటకు బాలికలకు శిక్షణ	1 వ తేదీ జూన్	ప్రపంచ తల్లిదండ్రుల దినోత్సవం
	కెరీర్ కౌన్సెలింగ్	నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు ఎంట్రెప్రెన్యూర్షిప్ మంత్రిత్వశాఖ	పాఠశాలలు మరియు నైపుణ్య కేంద్రాలలో కౌన్సెలింగ్ సదస్సులు	బడి బయట ఉన్న కిశోరీ బాలికల సమీకృతమును నైపుణ్యకల్పన లోనికి తీసుకురావడం	21వ తేదీ జూన్	అంతర్జాతీయ యోగా దినాచరణ
	వృత్తి నైపుణ్యాలు	నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు ఎంట్రెప్రెన్యూర్షిప్ మంత్రిత్వశాఖ	ఉపాధి ఉద్యమాలు	జీవన నైపుణ్యాలపై పాఠ్యాంశాలలో యోగాను చేర్చుట		
	మైనారిటీ కమ్యూనిటీల నైపుణ్యాభివృద్ధి	మైనారిటీ వ్యవహారాల మంత్రిత్వశాఖ	ఉద్యోగ మేళాలు	సాంప్రదాయక మహిళా చేతివృత్తుల వారు తమ హస్తకళలను హునార్ హాట్ డ్వారా మార్కెట్ చేసుకోవడానికి మద్దతు ఇచ్చుట మరియు సానుకూలవరచుట		

జనవరి		జూలై				
సీములు	డిజిటల్ ఆక్షరాస్యత మరియు సైబర్ భద్రత	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్లు యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	మహిళలు మరియు బాలికల సాధికారతకు ఈ థీము కీలకమైనది		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	డిజిటల్ లింగ విభజనను తగ్గించుట	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	ప్రతిభావంతులైన విద్యార్థులకు ఇ-లెర్నింగ్ ఉపకరణాలను పంపిణీ చేయుట	మారుమూల ప్రాంతాలలో బ్యాండ్విడ్త్ మరియు ఇంటర్నెట్ కనెక్షన్లను పెంచుట	15వ తేదీజూలై	ప్రపంచ యువజన నైపుణ్యాల దినోత్సవం
	ఆన్లైన్ భద్రతకు చిట్కాలు	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	పాఠశాలల్లో డిజిటల్ నిపుణులతో భద్రతా సదస్సులు	మైనారిటీ కమ్యూనిటీల నుండి చిన్న బాలికలతో మహిళా వ్యాపారవేత్త సంభాషణా చర్చలు		
	డిజిటల్ నైపుణ్యాలు మరియు అభ్యసనం	నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు ఎంట్రెప్రెన్యూర్షిప్ మంత్రిత్వశాఖ	విద్య మరియు ఉపాధి కొరకు సాంకేతికతను ఉపయోగించే ప్రాతిపదికన యూట్యూబ్ రిపోజిటరీ			
	డిజిటల్ దూషణను అంతం చేయుట	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	ట్రోలింగ్ మరియు డిజిటల్ దూషణపై వీడియో శ్రేణి			

జనవరి		ఆగస్ట్				
సీములు	లైంగిక మరియు పునరుత్పత్తి ఆరోగ్యము	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్లు యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	ఇది ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ యొక్క తల్లిపాల వారోత్సవానికి సరిపోతుంది		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	ఋతుసంబంధిత ఆరోగ్యం	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	రాష్ట్రీయ కిశోర్ స్వాస్థ్య కార్యక్రమ (ఆర్కెఎస్కె) అనుసంధానం మరియు బలోపేతం చేయుట	ఆయుష్ జన ఔషధి కేంద్రాల ప్రోత్సాహం	ఆగస్టు 12 వ తేదీ	అంతర్జాతీయ యువజన దినోత్సవము
	సమీకృత లైంగికత్వ విద్య	పాఠశాల విద్య మరియు ఆక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	బాలికలు మరియు బాలురతో సమీకృత లైంగికత్వ విద్యపై ప్రత్యేక సదస్సులు	హుందాతనము మరియు వ్యక్తిగత బాగోగులపై సదస్సులు	ఆగస్టు 29 వ తేదీ	ప్రపంచ క్రీడల దినోత్సవం
	వ్యక్తిగత పరిశుభ్రత మరియు దాని ప్రాముఖ్యత	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	బహిష్టుపై చిన్నచూపును అంతం చేయడంపై బహిరంగ చర్చలు	పాఠశాల ఆరోగ్య దూత చొరవ		
	బాలికా-హితకరమైన వాష్ ఆచరణలు	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	జెండర్ ధృక్పథంతో పాఠశాలల నియమాలలో వాష్ చర్యలను సమీక్షించుట మరియు ఆమలుపరచుట			

జనవరి		నెప్టింబర్				
తీములు	పోషకాహారము	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్లు యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	నెప్టింబర్ నెలను పోషకాహార నెలగా జరుపుకునే ఆరోగ్య మంత్రిత్వశాఖతో మంచి సమన్వయం కలిగి ఉండటం		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారంపు అంశాలు	బాలికలలో రక్తహీనతను పరిష్కరించుట	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	పోషకాహారంపై ఆరోగ్య శిబిరాలు		1వ తేదీ నుండి 7వ తేదీ వరకు	జాతీయ పోషకాహార వారోత్సవము
	సరైన విధంగా తినడం	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	అంగన్వాడీ కేంద్రాలు, పాఠశాలలు, మరియు ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు అన్నింటిలోనూ సమతుల్యత చార్టులు			
	సురక్షితమైన మరియు హృదయానికి కూడిన స్థల్యపానము	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	బహిరంగ ప్రదేశాలలో స్థల్యపానం కోసం మహిళలకు సురక్షిత స్థలాలను ఏర్పాటు చేయుట			
	స్థానిక మరియు దేశీయ తినే అలవాట్లు	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ	స్థానిక వంటలు మరియు ఆహారపదార్థాలతో ఆహార ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు చేయుట	దేశీయ వంటకాలు మరియు ఆహార పదార్థాలతో ఒక కాఫీ టేబుల్ బుక్ సంకలనం చేయుట		
జనవరి		అక్టోబర్				
తీములు	మానసిక మరియు మనోసంబంధిత ఆరోగ్యము	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్లు యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	ప్రపంచ మానసిక ఆరోగ్య దినాచరణ		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ఖానీ-సనీబంట్ల లింకేజీ అనిశ్చిత బీజాంజీబ	పాఠశాలల్లో మానసిక ఆరోగ్య సానుకూల వ్యవస్థను నిర్మించడంపై దృష్టి సారించుట	పాఠశాల విద్య మరియు అక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	మానసిక ఆరోగ్య సమస్యల చుట్టూ చిన్నచూపును అంతం చేయుట	మానసిక ఆరోగ్యంపై సంక్షిప్త యానిమేటెడ్ వీడియోలు చేయుట	10వ తేదీ అక్టోబర్	ప్రపంచ మానసిక ఆరోగ్య దినాచరణ
	సంవాద	పాఠశాల విద్య మరియు అక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	కిశోరి బాలికల మానసిక ఆరోగ్య సమస్యలపై వారితో బృంద చర్చలు	విషకారక పురుషత్వం యొక్క నియమాల నుండి బాలురను రక్షించుట	11వ తేదీ అక్టోబర్	అంతర్జాతీయ బాలికా దినోత్సవం
	సహచర మద్దతు సమూహాలు	పాఠశాల విద్య మరియు అక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	ఒకే విధమైన సమస్యలతో సురక్షిత మద్దతు సమూహాల ఏర్పాటు		15వ తేదీ అక్టోబర్	గ్రామీణ మహిళల అంతర్జాతీయ దినోత్సవం
	కిశోరి బాలికల భావోద్వేగ అవసరాలు	పాఠశాల విద్య మరియు అక్షరాస్యత విభాగము, విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ	శ్రవణ-దృశ్య సాధనాలు మరియు మూవీ స్క్రీనింగ్		16వ తేదీ అక్టోబర్	ప్రపంచ ఆహార దినోత్సవం

జనవరి		నవంబర్				
ఫీములు	రక్షణ మరియు భద్రత	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్ల యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	లింగ ఆధారిత హింసను అంతం చేయుటపై ఇది ప్రపంచవ్యాప్త 16-రోజుల ప్రచారోద్యమానికి అనువుగా ఉంటుంది		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	లింగ ఆధారిత హింసను అంతం చేయుట	దేశీయ వ్యవహారాల (హోమ్) మంత్రిత్వశాఖ	బాలురు మరియు పురుషులను చైతన్యపరచుట	గ్రామాలలో బాలికల భద్రతపై బాల సభల నిమగ్నత	14-నవంబరు	బాలల దినోత్సవము
	మహిళా పోలీస్ ఠాణాలు	దేశీయ వ్యవహారాల (హోమ్) మంత్రిత్వశాఖ	అర్థం చేసుకోవడానికి గాను మహిళా పోలీస్ అధికారులతో సంభాషణా చర్యలు	ఆత్మ రక్షణ శిక్షణలు	20-ఔనీల	బాలల హక్కుల దినోత్సవం
	సురక్షిత చలనము	దేశీయ వ్యవహారాల (హోమ్) మంత్రిత్వశాఖ	జిల్లా మరియు గ్రామ స్థాయిలో మహిళా భద్రత యొక్క విశ్లేషణ	అవగాహన మరియు విశ్లేషణలకు సహాయము కేంద్ర/భారత్ స్కాట్స్ అండ్ గైడ్స్		
	మహిళలకు మాత్రమే సురక్షితమైన స్థలాలు (వన్-స్టాప్ సెంటర్లు)	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	అన్ని జిల్లాలలోనూ వన్-స్టాప్ సెంటర్లను నెలకొల్పుట మరియు క్రమం తప్పకుండా సామర్థ్య పెంపుదల చేయుట	నెలలో ఒక నిర్ధారిత తేదీన స్థానిక కమ్యూనిటీ సెంటర్లలో మహిళల/బాలికల మద్దతు గ్రూపుల సమావేశాలు నిర్వహించుట		
జనవరి		డిసెంబర్				
ఫీములు	మీ హక్కులను తెలుసుకోండి (బాలికల హక్కులు)	మినిస్టీరియల్ సమన్వయము	ఈవెంట్ల యొక్క సూచిత జాబితా		ముఖ్యమైన తేదీలు	
ఔచిత్యము	పోప్ మరియు పోప్స్ చట్టము యొక్క ప్రారంభ తేదీతో సరిచేసుకోవడానికి		చర్య-1	చర్య-2	తేదీ	ఈవెంట్
ప్రతిపాదిత వారంవారీ దృష్టిసారింపు అంశాలు	ఆర్థిక, సామాజిక మరియు రాజకీయ హక్కులు	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	పాఠశాలలు మరియు అంగన్వాడీ కేంద్రాలలో బాలికల హక్కులపై వారికి శిక్షణ	మహిళా ఠాణాలకు సందర్శన యాత్రలు	డిసెంబర్ 5 వ తేదీ	అంతర్జాతీయ వాలంటీర్ల దినోత్సవము
	లింగ సమానమైన యువజన పార్లమెంటులు	మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ	ప్రజలతో అధికారులు మరియు న్యాయవాదుల సంభాషణా పూర్వక చర్యలు	బాల సభల ఏర్పాటు		
			బాలికల నుండి సమాన ప్రాతినిధ్యముతో ప్రధాన నగరాలలో యువజన పార్లమెంటులు			

అనుబంధము-ఎఎ. జిల్లా కార్యచరణ ప్రణాళిక

ఫార్మాట్

జిల్లా కార్యచరణ ప్రణాళిక - బీటీ బచావో బీటీ పథావో									
జిల్లా స్థాయి కార్యక్రమాలు			అమలు సమయ నియమము						
ప్రధాన వద్దు	ఉప వద్దు	చర్య	ప్ర1	ప్ర2	ప్ర3	ప్ర4	మొత్తం యూనిట్లు	ఒక్కో యూనిట్ కు ఖరీదు	మొత్తం వ్యయము
మహిళా మరియు శిశు అభివృద్ధి యొక్క సెక్టార్ కార్యకలాపాలు (బీటీ బచావో బీటీ పథావో క్యాలెండర్ ఆధారంగా) (50%)	బోధన మరియు అవగాహన కల్పన								
	ఔట్ రీచ్ (చేరువ)								
	నూతన సృజనాత్మకత								
	సామర్థ్య వెంపుదల								
	ఐఈసి సామాగ్రి								
	పర్యవేక్షణ మరియు డాక్యుమెంటేషన్								
	ఇతరములు								
లైన్ డిపార్ట్ మెంట్లు మరియు ఇతర భాగస్వాముల సమన్వయముతో సెక్టార్ కార్యకలాపాలు (బీటీ బచావో బీటీ పథావో క్యాలెండర్ ఆధారంగా) (40%)	సెక్టర్-అంతర								
	విద్య								
	ఆరోగ్యము మరియు కుటుంబ సంక్షేమము								
	నైపుణ్య అభివృద్ధి								
	క్రీడలు మరియు యువజన వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ								
	మైనారిటీ వ్యవహారాలు								
	హోమ్								
	పంచాయతీ రాజ్								
	గ్రామీణాభివృద్ధి								
గృహనిర్మాణ మరియు పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ									
ఇతరములు									
ఫ్లెక్సి ఫండ్ (10%)									

అనుబంధము-ఎఎఎ. డిస్పిక్స్ లైవ్ స్కోర్ కార్డ్

నమూనా

కేటగరీ	ఫీల్డ్	సూచిక	జిల్లా మొత్తం	గ్రామీణ	పట్టణ ప్రాంతము	డేటా మూలము	కేటగరీ	జిల్లా ర్యాంక్
రక్షణ	చిన్నారి లింగ నిష్పత్తి	ఆ సంవత్సరానికి జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి						

సూచికలు

కేటగరీ	ఫీల్డ్	సూచిక
రక్షణ	చిన్నారి లింగ నిష్పత్తి	ఆ సంవత్సరానికి జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి
జీవనం మరియు ఆరోగ్యము	ప్రసూతి ఆరోగ్యము	నవజాత శిశు మరణాలు
		శిశు మరణాల రేటు
		జిల్లాలో ప్రతి 1,000 మంది మహిళా జనాభాకు ప్రసవ పూర్వ రిజిస్ట్రేషన్ల శాతం (18-49 సంవత్సరాల వయస్సు)
		మొదటి మూడునెలల కాలములో ప్రసవ పూర్వ చెక్-అప్ చేయించుకున్న గర్భిణీ స్త్రీల మొత్తం శాతం ఘనీబిజీది % నీడ ఖాళినిజీనిబి లినినిని లినిని ఆజీటు జీబి దంజీబి 4 జీనిబినిజీబిజీది ఇజీఫం లతిబతిబిబ
	ప్రసవము	ఆసుపత్రిలో (సంస్థాగత) జరిగిన ప్రసవాల మొత్తం శాతం
	పిసి మరియు పిఎన్డిటి చట్టము	తలసరిగా దాఖలు చేయబడిన కేసులు/ఫిర్యాదుల సంఖ్య
		ఔనీ, నీడ ఖాళినిజీనిబి ఇందింబి బిబిజీబిదిబిబిబిబి
ఎస్ మరియు ఆర్ ఆరోగ్యం	తలసరిగా చేయబడిన తనిఖీల సంఖ్య	
	ముతుసంబంధిత ఆరోగ్యంపై జరిగిన అవగాహనా సదస్సుల సంఖ్య	
చదువు	బాలికల నమోదు	ముతుసంబంధిత ఆరోగ్య సదస్సుల క్రింద చేరుకున్న బాలికల (11-18 సంవత్సరాలు) మొత్తం శాతం
		సెకెండరీ విద్యలో బాలికల నమోదు నిష్పత్తి
		సీనియర్ సెకెండరీలో బాలికల నమోదు నిష్పత్తి
	బడి బయట ఉన్నవారు	ఉన్నత విద్యలో బాలికల నమోదు నిష్పత్తి
		పాఠశాలలో తిరిగి నమోదైన బడి బయట ఉన్న బాలికలు
టాయిలెట్లు	బాలికల కోసం పూర్తిగా పనిచేస్తున్న టాయిలెట్లతో బాలికా పాఠశాలల మొత్తం శాతం	
అభివృద్ధి	ప్రతి 1,000 మంది కిశోరీ బాలికల పైకి నైపుణ్య వెంపుదల పథకాలలో నమోదు చేయబడిన బాలికలు	బాలికల కోసం పూర్తిగా పనిచేస్తున్న టాయిలెట్లతో సహా-విద్యా పాఠశాలల మొత్తం శాతం
		నమోదు చేసుకున్న బాలికలలో ధృవీకరణ పొందిన బాలికల %
	ఛాంపియన్లు	బీటీ బచావో బీటీ పథావో ఛాంపియన్లుగా గుర్తించబడిన క్రీడాకారుల సంఖ్య
సంస్థాగతమైన కార్య విధానాలు	ఆతిబబిఫితిఇబి అనీనాతిబిబిబిం ఓంబిబినిబిబ	జరిగిన జిల్లా కమిటీ సమావేశాల సంఖ్య
	అఫనీబబ దంజీఫినిబిబిబ	జిల్లా అధికారులు చేపట్టిన అంతర-జిల్లా విజ్ఞాన యాత్రా సందర్శనల సంఖ్య
		రాష్ట్ర అధికారులు చేపట్టిన అంతర-రాష్ట్ర విజ్ఞాన యాత్రా సందర్శనల సంఖ్య
	ఃజీది గజీఫిబిబ	ఏర్పాటు చేసిన బాల సభల సంఖ్య
		జరిగిన బాల సభ సమావేశాల సంఖ్య

కేటగరీ	ఫీల్డ్	సూచిక
సామర్థ్య వెంపుడల	శిక్షణ పొందిన మహిళా సమూహాలు	స్వయం సహాయక సంఘాలు/మహిళా మండళ్ళు కొరకు జరిగిన బేటీ బచావో బేటీ పఢావో శిక్షణల సంఖ్య
		బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద శిక్షణ పొందిన మొత్తం స్వయం సహాయక
	శిక్షణ పొందిన యువజన సమూహాలు	ఎన్వైకెఎస్ మరియు యూత్ వాలంటీర్ల కొరకు జరిగిన బేటీ బచావో బేటీ పఢావో శిక్షణల సంఖ్య
		బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద శిక్షణ పొందిన మొత్తం ఎన్వైకెఎస్ మరియు యూత్ వాలంటీర్ల సంఖ్య
	శిక్షణ పొందిన ఫ్రంట్లైన్ కార్యకర్తలు	ఫ్రంట్లైన్ కార్యకర్తలు - అంగన్వాడీ కార్యకర్తలు/ఆశాల కొరకు జరిగిన బేటీ బచావో బేటీ పఢావో శిక్షణల సంఖ్య
		బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద శిక్షణ పొందిన మొత్తం ఫ్రంట్లైన్ కార్యకర్తల సంఖ్య
	శిక్షణ పొందిన ఆరోగ్య అధికారుల సంఖ్య	ఆరోగ్య అధికారుల కొరకు జరిగిన పిసి మరియు పిఎన్డిటి శిక్షణలు
		శిక్షణ పొందిన ఆరోగ్య అధికారుల సంఖ్య
	శిక్షణ పొందిన సామాజిక ప్రభావదారులు	బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద శిక్షణ పొందిన/అవగాహన కల్పించబడిన మొత్తం మతపరమైన మరియు మత నాయకుల సంఖ్య
		బేటీ బచావో బేటీ పఢావో క్రింద శిక్షణ పొందినట్టి ఎన్నికైన ప్రతినిధుల మొత్తం సంఖ్య
	ఈవెంటు సంబరాలు/ నిర్వహణలు	బాలికా దినోత్సవం నిర్వహించిన వేడుకల సంఖ్య
		కూతురి జన్మోత్సవాన్ని నిర్వహించిన వేడుకల సంఖ్య
	సామాజిక సమూహీకరణ	నిర్వహించిన నారీ చౌపల్స్ సంఖ్య
		ఏర్పాటు చేసిన మహిళా సభల సంఖ్య
నిర్వహించిన ప్రత్యేక గ్రామసభల సంఖ్య		
మొక్కలు నాటి ఉద్యమాల సంఖ్య		

అనుబంధము-ఎ. ఉత్తమ ఆచరణల టెంప్లేట్

డాక్యుమెంట్ యొక్క నిర్మాణము

పరిచయము

- ⊙ రాష్ట్రములో పథకం అమలు మరియు చరిత్ర
- ⊙ మొత్తం మీద రాష్ట్రం యొక్క బేటీ బచావో బేటీ పఢావో విధానము
- ⊙ రాష్ట్రంలో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో యొక్క ముఖ్యాంశాలు
- ⊙ హైలైట్ చేయాల్సియున్న రాష్ట్ర స్థాయి కార్యక్రమం ఏదైనా
- ⊙ రాష్ట్రంలో బేటీ బచావో బేటీ పఢావో యొక్క ప్రభావం
 - » జనన సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి)
 - » ఆసుపత్రులలో కాన్పుల శాతము
 - » 1వ త్రైమాసికం గర్భవతుల రిజిస్ట్రేషన్
 - » బాలికలకు వైపుణ్యాల బోధన
- ⊙ ముందుకు దారి

బేటీ బచావో బేటీ పఢావో ఉత్తమ పద్ధతులు

- ⊙ వినూత్న పద్ధతులు మరియు చొరవల జాబితా
 - » రాష్ట్ర లేదా జిల్లా స్థాయిలో
 - » ప్రతి ఉత్తమ ఆచరణకు విడిగా పేజీ

ఉత్తమ పద్ధతుల కొరకు ఫార్మాట్

- ⊙ వినూత్న కార్యక్రమం యొక్క శీర్షిక
- ⊙ భౌగోళిక వర్తింపు/ జిల్లా (లు)
- ⊙ పేజీ పట్టిక
 - » కార్యక్రమం యొక్క తీదీ లేదా సమయ వ్యవధి
- ⊙ కార్యక్రమం వివరాలు
 - » ఏమి చేశారు?
 - » ప్రస్తావించబడిన సమస్య ప్రకటన
 - » అది ఎలా విశిష్టంగా ఉండినది?
 - » ఎవరు చేశారు?
 - » ఎంతమంది పాల్గొన్నారు?
 - » ఫలితము మరియు ప్రభావము ఎలా ఉండినది?
 - » మరేదైనా గమనించదగిన అంశము
- ⊙ ఈవెంట్ యొక్క చిత్రాలు
 - » ఫోగ్రాము యొక్క 4-5 స్పష్టమైన మరియు మంచి నాణ్యత గల చిత్రాలు
 - » పిక్సలేట్ కాలేదు
- ⊙ సంప్రదించు కేంద్రం
 - » కార్యాచరణ గురించి మరిన్ని వివరాలు పొందడానికై సంప్రదించాల్సిన వ్యక్తి
- ⊙ మీడియా కనెక్ట్ లింక్లు (ఏవైనా ఉంటే)
 - » ప్రింట్ (వార్తా కథనం యొక్క స్పష్టమైన మరియు చదవగలిగిన చిత్రం)
 - » ఇ-న్యూస్ (వార్తల యొక్క వెబ్ లింక్ మరియు స్క్రీన్ షాట్)
 - » ఇతరములు (సోషల్ మీడియా కనెక్ట్ లేదా ప్రముఖులచే ట్వీట్లు)
- ⊙ ప్రత్యక్ష కోట్లు (ఏవైనా ఉంటే)
 - » పాల్గొన్నవారు, హక్కుదారులు లేదా లబ్ధిదారుల నుండి

అనుబంధము-చ. జిల్లాల జాబితా, వాటి కేటాయింపులతో పాటుగా

సంవత్సరానికి @ రు.40 లక్షల కేటాయింపుతో 918 కంటే తక్కువ లేదా సమానంగా ఎస్.ఆర్.బి కలిగియున్న జిల్లాల జాబితా

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియం ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
1.	అరుణాచల ప్రదేశ్	బిబాంగ్ వ్యాలీ	700
2.	అరుణాచల ప్రదేశ్	సియాంగ్	721
3.	అరుణాచల ప్రదేశ్	ఊవాంగ్	769
4.	అరుణాచల ప్రదేశ్	చెపారడా	824
5.	అరుణాచల ప్రదేశ్	చోయర్ దిబాంగ్ వ్యాలీ	838
6.	అరుణాచల ప్రదేశ్	వెస్ట్ కామెంగ్	859
7.	అరుణాచల ప్రదేశ్	లోయర్ సియాంగ్	864
8.	అరుణాచల ప్రదేశ్	కురుంగ్ కుమే	878
9.	అరుణాచల ప్రదేశ్	అప్పర్ సుబాన్సిరి	886
10.	అరుణాచల ప్రదేశ్	లోహిత్	889
11.	అరుణాచల ప్రదేశ్	నంసాయ్	891
12.	అరుణాచల ప్రదేశ్	ఈస్ట్ సియాంగ్	903
13.	అస్సామ్	మాజలీ	873
14.	అస్సామ్	కామరూప్ మెట్లో	897
15.	అస్సామ్	నల్బరీ	898
16.	జహార్	శరన్	856
17.	జహార్	వైశాలి	857
18.	జహార్	మధుబని	857
19.	జహార్	భోజ్ పూర్	859
20.	జహార్	ఆర్వాల్	884
21.	జహార్	రోహతాస్	886
22.	జహార్	ముజఫ్ఫర్ పూర్	890
23.	జహార్	దర్భంగా	892
24.	జహార్	సీతామర్హి	893
25.	జహార్	గయ	893
26.	జహార్	జామూయి	900
27.	జహార్	లఖిసరాయి	900
28.	జహార్	పాట్నా	902
29.	జహార్	నవాడ	902
30.	జహార్	బక్సర్	905

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియం ప్రకారం జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.ఓ) 2020-21
31.	జహార్	సమస్తిపూర్	905
32.	జహార్	నలందా	906
33.	జహార్	షేక్పూరా	913
34.	జహార్	ఔరంగాబాద్	913
35.	జహార్	సివాన్	917
36.	ఛత్తీస్	తుర్పు	897
37.	ఛత్తీస్	నైఋతి	901
38.	గుజరాత్	సబర్ కంఠ	868
39.	గుజరాత్	అమ్రేలీ	877
40.	గుజరాత్	అహమ్మదాబాద్	880
41.	గుజరాత్	బోతాడ్	889
42.	గుజరాత్	మహేసన	893
43.	గుజరాత్	ఆనంద్	897
44.	గుజరాత్	రాజ్ కోట్	900
45.	గుజరాత్	భావనగర్	907
46.	గుజరాత్	సూరత్	907
47.	గుజరాత్	గునగంధ్	916
48.	గుజరాత్	గిర్ సోమనాథ్	916
49.	హర్యానా	ఝజ్జర్	881
50.	హర్యానా	ఫరీదాబాద్	896
51.	హర్యానా	రోహ్ తక్	901
52.	హర్యానా	ఛైథల్	908
53.	హర్యానా	అంబాలా	908
54.	హర్యానా	కర్నాల్	908
55.	హర్యానా	సోనిపేట్	912
56.	హర్యానా	జింద్	912
57.	హర్యానా	ఛార్కి దాద్రి	914
58.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	హమీర్పూర్	916
59.	జమ్ము & కాశ్మీర్	షోపియన్	847
60.	జమ్ము & కాశ్మీర్	సాంబా	874
61.	జమ్ము & కాశ్మీర్	ఉధంపూర్	875
62.	జమ్ము & కాశ్మీర్	బండిపోరా	892
63.	జమ్ము & కాశ్మీర్	గండెర్బల్	894
64.	జమ్ము & కాశ్మీర్	రియాసి	905
65.	జమ్ము & కాశ్మీర్	జమ్ము	907

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరిగ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.ఓ) 2020-21
66.	జమ్మూ & కాశ్మీర్	దోడా	908
67.	జమ్మూ & కాశ్మీర్	రాజౌరి	912
68.	ఝార్ఖండ్	కోడెర్మా	851
69.	ఝార్ఖండ్	దియోఘర్	879
70.	ఝార్ఖండ్	హజారిబాగ్	892
71.	ఝార్ఖండ్	గిరిదిహ్	894
72.	ఝార్ఖండ్	రామ్ఘర్	900
73.	ఝార్ఖండ్	ధన్బాద్	917
74.	కర్ణాటక	మండ్య	884
75.	కర్ణాటక	కోలార్	907
76.	కర్ణాటక	రామనగర	912
77.	కర్ణాటక	చిక్కబళ్ళాపుర	918
78.	మధ్యప్రదేశ్	దతియా	877
79.	మధ్యప్రదేశ్	హర్దా	878
80.	మధ్యప్రదేశ్	మొరేనా	886
81.	మధ్యప్రదేశ్	గ్వాలియర్	898
82.	మధ్యప్రదేశ్	అగర్ మాల్యా	898
83.	మధ్యప్రదేశ్	షియోపూర్	910
84.	మధ్యప్రదేశ్	అశోక్ నగర్	914
85.	మహారాష్ట్ర	సాంగ్లీ	881
86.	మహారాష్ట్ర	హింగోలీ	904
87.	మహారాష్ట్ర	బుల్ధానా	908
88.	మహారాష్ట్ర	కొల్హాపూర్	908
89.	మహారాష్ట్ర	జల్ గాంవ్	909
90.	మహారాష్ట్ర	అహమద్ నగర్	914
91.	మహారాష్ట్ర	ఒస్మానాబాద్	915
92.	మణిపూర్	నోసే	844
93.	మణిపూర్	టెంగ్ నౌపాల్	878
94.	మణిపూర్	చందేల్	900
95.	మేఘాలయ	దక్షిణ గారో పర్వతాలు	897
96.	మేఘాలయ	తూర్పు గారో పర్వతాలు	900
97.	మేఘాలయ	రీ భోయ్	903
98.	మేఘాలయ	నైఋతి గారో పర్వతాలు	918
99.	మిజోరం	హ్మిథియాల్	859
100.	ఓగలండ్	కిఫిరీ	798

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.ఓ) 2020-21
101.	బీగాలాండ్	పేరెస్	828
102.	బీగాలాండ్	త్యుయెన్సాంగ్	828
103.	బీగాలాండ్	వోఖా	842
104.	బీగాలాండ్	కోహిమా	849
105.	బీగాలాండ్	మోకోక్చంగ్	877
106.	బీగాలాండ్	సోమ	909
107.	ఒడిషా	నయాఘర్	826
108.	ఒడిషా	కటక్	879
109.	ఒడిషా	సోనేపూర్	898
110.	ఒడిషా	గంజాం	913
111.	ఒడిషా	అనుగుల్	916
112.	ఒడిషా	మల్కాంగిరి	918
113.	పుదుచ్చేరి	కర్ణాట	898
114.	పంజాబ్	ఫజిల్కా	895
115.	పంజాబ్	తరన్ తరన్	904
116.	పంజాబ్	సాంగ్రూర్	905
117.	పంజాబ్	షాహిద్ భభగల్ సింగ్ నగర్	908
118.	పంజాబ్	జలంధర్	910
119.	పంజాబ్	ఫతేసింగ్ సాహిబ్	912
120.	పంజాబ్	బరిండా	913
121.	పంజాబ్	ఫిరోజ్పూర్	914
122.	పంజాబ్	పఠాన్కోట్	916
123.	రాజస్థాన్	సిరోహి	914
124.	రాజస్థాన్	సవాయ్ మాధోపూర్	915
125.	సిక్కిం	నార్త్ డిస్ట్రిక్ట్	844
126.	ఊమిళనాడు	రాణిపేట్	901
127.	ఊమిళనాడు	సేలం	902
128.	ఊమిళనాడు	తిరువణ్ణామలై	916
129.	ఊమిళనాడు	కల్లకురుచ్చి	917
130.	ఊమిళనాడు	శివగంగా	917
131.	ఊమిళనాడు	కరూర్	918
132.	ఊలంగాణ	సూర్యాపేట	808
133.	ఊలంగాణ	జనగామ	876
134.	ఊలంగాణ	మేడ్చల్ మల్కాజ్ గిరి	885
135.	ఊలంగాణ	కామారెడ్డి	887

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.ఓ) 2020-21
136.	ఊరియంగాణ	జయశంకర్ భూపాలపల్లి	892
137.	ఊరియంగాణ	నాగర్ కర్నూల్	892
138.	ఊరియంగాణ	సంగారెడ్డి	893
139.	ఊరియంగాణ	కుమరం భీమ్ అసిఫాబాద్	899
140.	ఊరియంగాణ	రాజన్న సిరిసిల్ల	911
141.	ఊరియంగాణ	యాదాద్రి భువనగిరి	914
142.	ఊరియంగాణ	మంచిర్యాల	914
143.	ఊరియంగాణ	వరంగల్ ఆర్బస్	917
144.	బాద్రి అండ్ నగర్ హవేలీ మరియు డామన్ అండ్ డయ్యూ	డయ్యూ	820
145.	బాద్రి అండ్ నగర్ హవేలీ మరియు డామన్ అండ్ డయ్యూ	డామన్	881
146.	బాద్రి అండ్ నగర్ హవేలీ మరియు డామన్ అండ్ డయ్యూ	దాద్రి మరియు నాగర్ హవేలీ	890
147.	నైపుర	వెస్ట్ త్రిపుర	906
148.	ఉత్తర ప్రదేశ్	హమీర్పూర్	871
149.	ఉత్తర ప్రదేశ్	భాదోహి	875
150.	ఉత్తర ప్రదేశ్	అలీఘర్	890
151.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఘాజీపూర్	896
152.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మథుర	899
153.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఘరూకాబాద్	900
154.	ఉత్తర ప్రదేశ్	గౌతమబుద్ధ నగర్	901
155.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఘోజాబాద్	903
156.	ఉత్తర ప్రదేశ్	గోరఖ్ పూర్	904
157.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సీతాపూర్	904
158.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఆమ్రూహా	908
159.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ప్రయాగరాజ్	908
160.	ఉత్తర ప్రదేశ్	హర్దోయి	911
161.	ఉత్తర ప్రదేశ్	హాపుర్	915
162.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఘతీపూర్	918
163.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మెయిన్ పురి	918
164.	ఉత్తరాఖండ్	రుద్ర ప్రయాగ్	871
165.	ఉత్తరాఖండ్	పౌరి ఘర్ వాత్	885
166.	ఉత్తరాఖండ్	చంపావట్	888
167.	ఉత్తరాఖండ్	బాగేళ్ళర్	904
168.	ఉత్తరాఖండ్	నైనిటాత్	918
169.	పశ్చిమ బెంగాల్	అలోపూర్ దార్	918

సంవత్సరానికి @ రు.30 లక్షల కేటాయింపుతో 918 కు ఎక్కువ మరియు 952 కంటే తక్కువ లేదా సమానంగా ఎస్.ఆర్.బి కలిగియున్న జిల్లాల జాబితా

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊహించిన ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
1.	ఆంధ్రప్రదేశ్	నికోబార్స్	942
2.	ఆంధ్రప్రదేశ్	కర్నూలు	922
3.	ఆంధ్రప్రదేశ్	శ్రీకాకుళం	925
4.	ఆంధ్రప్రదేశ్	గఖిగఖీ నెల్లూరు	931
5.	ఆంధ్రప్రదేశ్	విజయనగరం	933
6.	ఆంధ్రప్రదేశ్	పై.ఎస్.ఆర్	939
7.	ఆంధ్రప్రదేశ్	అనంతపురం	942
8.	ఆంధ్రప్రదేశ్	చిత్తూరు	948
9.	ఆంధ్రప్రదేశ్	విశాఖపట్నం	949
10.	ఆంధ్రప్రదేశ్	తిరప	923
11.	ఆంధ్రప్రదేశ్	పాపం పారే	923
12.	ఆంధ్రప్రదేశ్	అప్పర్ సియాంగ్	930
13.	ఆంధ్రప్రదేశ్	సాత్ సల్కారా మంకాచర్	922
14.	ఆంధ్రప్రదేశ్	దిబ్బాపుర్	923
15.	ఆంధ్రప్రదేశ్	కోక్రాజ్ పూర్	929
16.	ఆంధ్రప్రదేశ్	కార్బి అంగ్లాంగ్	931
17.	ఆంధ్రప్రదేశ్	బార్పేట	932
18.	ఆంధ్రప్రదేశ్	ధుబ్రీ	933
19.	ఆంధ్రప్రదేశ్	శివసాగర్	937
20.	ఆంధ్రప్రదేశ్	దిమా హసావో	939
21.	ఆంధ్రప్రదేశ్	కామరూప్	939
22.	ఆంధ్రప్రదేశ్	గోల్పారా	940
23.	ఆంధ్రప్రదేశ్	టిన్ సుకియా	940
24.	ఆంధ్రప్రదేశ్	బక్సా	942
25.	ఆంధ్రప్రదేశ్	ఉదల్ గురి	944
26.	ఆంధ్రప్రదేశ్	మేరిగాంవ్	945
27.	ఆంధ్రప్రదేశ్	సోనిత్ పూర్	947
28.	ఆంధ్రప్రదేశ్	లఖింపూర్	948
29.	ఆంధ్రప్రదేశ్	కరీం గంజ్	949
30.	ఆంధ్రప్రదేశ్	గోల్పూట్	950

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
31.	అస్సామ్	బిశ్వనాథ్	951
32.	జహార్	కిషన్ గంజ్	920
33.	జహార్	షివోహర్	922
34.	జహార్	బాంకా	923
35.	జహార్	పశ్చిమ్ చంపారన్	923
36.	జహార్	జెహనాబాద్	924
37.	జహార్	బేగుసరాయ్	927
38.	జహార్	గోపాల్ గంజ్	932
39.	జహార్	భాగల్పూర్	932
40.	జహార్	ఖజూరియా	932
41.	జహార్	ముంగర్	942
42.	జహార్	అరారియా	943
43.	జహార్	కైమూర్ (భాబువా)	944
44.	జహార్	పుర్బీ చంపారన్	948
45.	చండీఘర్	చండీఘర్	941
46.	చత్తీస్ ఘర్	నారాయణపూర్	920
47.	చత్తీస్ ఘర్	సుర్గుజా	927
48.	చత్తీస్ ఘర్	బీమతారా	933
49.	చత్తీస్ ఘర్	రాయఘర్	934
50.	చత్తీస్ ఘర్	జష్ పూర్	935
51.	చత్తీస్ ఘర్	సూరజ్ పూర్	940
52.	చత్తీస్ ఘర్	బలోదా బజార్	943
53.	చత్తీస్ ఘర్	కంకిర్	944
54.	చత్తీస్ ఘర్	దుర్గ్	946
55.	చత్తీస్ ఘర్	కోర్బా	950
56.	ఛకిల్లీ	ఛకిల్లీ	921
57.	ఛకిల్లీ	వాయువ్యము	921
58.	ఛకిల్లీ	షాహ్ దరా	921
59.	ఛకిల్లీ	దక్షిణము	925
60.	ఛకిల్లీ	కేంద్రీయ	935
61.	ఛకిల్లీ	ఆగ్నేయం	939
62.	ఛకిల్లీ	పడమర	939

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరిగ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
63.	ఊల్లీ	న్యూ ఊల్లీ	944
64.	గోవా	సాత్ గోవా	946
65.	గోవా	నార్త్ గోవా	952
66.	గుజరాత్	మహిసాగర్	919
67.	గుజరాత్	పంచ్ మహల్స్	921
68.	గుజరాత్	గాంధీనగర్	921
69.	గుజరాత్	భారుచ్	922
70.	గుజరాత్	డాంగ్	924
71.	గుజరాత్	వడోదర	925
72.	గుజరాత్	వల్సాద్	927
73.	గుజరాత్	పటాన్	930
74.	గుజరాత్	నర్మద	931
75.	గుజరాత్	నవ్సారి	934
76.	గుజరాత్	ఛోటాఉదేపూర్	935
77.	గుజరాత్	సురేంద్రనగర్	938
78.	గుజరాత్	పోర్బందర్	938
79.	గుజరాత్	దోహాద్	940
80.	గుజరాత్	ఆర్వల్లి	943
81.	గుజరాత్	దేవభూమి ద్వారక	943
82.	గుజరాత్	తాపీ	945
83.	గుజరాత్	బనస్ కాంధా	952
84.	హర్యానా	హిసార్	920
85.	హర్యానా	రేవరి	921
86.	హర్యానా	యమునానగర్	923
87.	హర్యానా	భివానీ	924
88.	హర్యానా	కురుక్షేత్ర	925
89.	హర్యానా	మహేంద్రపుర్	927
90.	హర్యానా	సిర్సా	930
91.	హర్యానా	పానిపట్టు	946
92.	హర్యానా	పంచ్ కుల	948
93.	హర్యానా	గురుగ్రామ్	951
94.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	కాంగ్రా	919

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియగ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
95.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	చంబా	924
96.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	సిర్మార్	934
97.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	మండీ	939
98.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	కిన్నార్	945
99.	జమ్ము & కాశ్మీర్	కథువా	922
100.	జమ్ము & కాశ్మీర్	శ్రీనగర్	933
101.	జమ్ము & కాశ్మీర్	రామ్బన్	936
102.	ఝార్ఖండ్	చాత్ర	925
103.	ఝార్ఖండ్	పాలము	927
104.	ఝార్ఖండ్	బొకారో	932
105.	ఝార్ఖండ్	రాంచీ	937
106.	ఝార్ఖండ్	ఘర్వా	940
107.	ఝార్ఖండ్	లతెహార్	941
108.	ఝార్ఖండ్	గోడ్డా	942
109.	ఝార్ఖండ్	గుమ్లా	947
110.	కర్ణాటక	చామరాజనగర	928
111.	కర్ణాటక	బీదర్	937
112.	కర్ణాటక	కొప్పల్	939
113.	కర్ణాటక	బెళగావి	939
114.	కర్ణాటక	యాద్గిర్	940
115.	కర్ణాటక	మైసూరు	943
116.	కర్ణాటక	చిక్కమగళూరు	943
117.	కర్ణాటక	బెంగళూరు రూరల్	946
118.	కర్ణాటక	ఉడపి	947
119.	కర్ణాటక	హవేరి	947
120.	కర్ణాటక	విజయపుర	948
121.	కర్ణాటక	చిత్రదుర్గ	948
122.	కర్ణాటక	శివమొగ్గ	949
123.	కర్ణాటక	బళ్ళారి	950
124.	కర్ణాటక	ఉత్తర కన్నడ	951
125.	కర్ణాటక	బెంగళూరు అర్బన్	952
126.	కేరళ	అలప్పుళ	932

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
127.	కేరళ	కాసరగోడ్	933
128.	కేరళ	కన్నూర్	947
129.	కేరళ	కోజికోడ్	947
130.	కేరళ	పతనంతిట్ట	952
131.	చక్షద్విప్	లక్షద్విప్ డిస్ట్రిక్ట్	948
132.	మధ్యప్రదేశ్	భీండ్	919
133.	మధ్యప్రదేశ్	హోసంగాబాద్	922
134.	మధ్యప్రదేశ్	ఉమారియా	922
135.	మధ్యప్రదేశ్	చత్తర్పూర్	923
136.	మధ్యప్రదేశ్	సిద్ది	923
137.	మధ్యప్రదేశ్	టికమ్ఘర్	924
138.	మధ్యప్రదేశ్	బర్వాన్పూర్	925
139.	మధ్యప్రదేశ్	నరసింగ్పూర్	925
140.	మధ్యప్రదేశ్	సాత్నా	926
141.	మధ్యప్రదేశ్	పన్నా	930
142.	మధ్యప్రదేశ్	బర్వానీ	932
143.	మధ్యప్రదేశ్	గుణ	932
144.	మధ్యప్రదేశ్	జబల్పూర్	934
145.	మధ్యప్రదేశ్	మంద్సోర్	937
146.	మధ్యప్రదేశ్	కాట్నీ	937
147.	మధ్యప్రదేశ్	నీముచ్	938
148.	మధ్యప్రదేశ్	రేవా	938
149.	మధ్యప్రదేశ్	ఛార్గోన్	939
150.	మధ్యప్రదేశ్	షాజాపూర్	939
151.	మధ్యప్రదేశ్	మాండ్ల	939
152.	మధ్యప్రదేశ్	ఖాండ్వా	939
153.	మధ్యప్రదేశ్	భోపాల్	940
154.	మధ్యప్రదేశ్	షాహ్దోల్	941
155.	మధ్యప్రదేశ్	శివపురి	944
156.	మధ్యప్రదేశ్	విదిష	945
157.	మధ్యప్రదేశ్	అలిరాజ్పూర్	950
158.	మధ్యప్రదేశ్	సాగర్	950

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియగ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
159.	మధ్యప్రదేశ్	రాల్పం	950
160.	మధ్యప్రదేశ్	ధర్	950
161.	మధ్యప్రదేశ్	సిగ్రాలీ	951
162.	మధ్యప్రదేశ్	సియోనీ	952
163.	మధ్యప్రదేశ్	ఝబువా	952
164.	మధ్యప్రదేశ్	రైసెన్	952
165.	మహారాష్ట్ర	సింధుదుర్గ్	921
166.	మహారాష్ట్ర	వార్ధా	922
167.	మహారాష్ట్ర	లాతూర్	924
168.	మహారాష్ట్ర	నాసిక్	927
169.	మహారాష్ట్ర	చంద్రాపూర్	927
170.	మహారాష్ట్ర	భండారా	927
171.	మహారాష్ట్ర	బీడ్	928
172.	మహారాష్ట్ర	పుణె	928
173.	మహారాష్ట్ర	జాల్నా	928
174.	మహారాష్ట్ర	అకోలా	931
175.	మహారాష్ట్ర	గడ్చిరోలి	933
176.	మహారాష్ట్ర	సోలాపూర్	939
177.	మహారాష్ట్ర	ముంబై	939
178.	మహారాష్ట్ర	ధూలే	939
179.	మహారాష్ట్ర	సతారా	942
180.	మహారాష్ట్ర	వాశిం	945
181.	మహారాష్ట్ర	పాల్ఘూర్	947
182.	మహారాష్ట్ర	పర్భణీ	948
183.	మహారాష్ట్ర	గోండియా	951
184.	మహారాష్ట్ర	నందూర్బార్	952
185.	మణిపూర్	ఇంఫాల్ ఈస్ట్	932
186.	మణిపూర్	కాక్సింగ్	933
187.	మణిపూర్	ఇంఫాల్ వెస్ట్	936
188.	మణిపూర్	ఫెర్జావల్	941
189.	మణిపూర్	టూమింగ్లాంగ్	946
190.	మేఘాలయ	ఉత్తర గారో పర్వతాలు	931

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియగ ప్రకారం జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
191.	మేఘాలయ	పశ్చిమ గారో పర్వతాలు	937
192.	మిజోరం	ఖాజావల్	924
193.	మిజోరం	లాంగ్తలాయ్	936
194.	మిజోరం	ఐజ్వాల్	940
195.	మిజోరం	లుంగ్లీ	945
196.	బీగాలాండ్	దిమాపూర్	920
197.	బీగాలాండ్	జున్నెబోటో	951
198.	ఒడిషా	ఖోర్దా	919
199.	ఒడిషా	ఢంకనాల్	926
200.	ఒడిషా	భద్రక్	927
201.	ఒడిషా	బార్ఘుర్	931
202.	ఒడిషా	జాజాపూర్	931
203.	ఒడిషా	సంబల్పూర్	931
204.	ఒడిషా	జగత్సింఘాపూర్	933
205.	ఒడిషా	బాలన్గిర్	934
206.	ఒడిషా	కేంద్రపారా	934
207.	ఒడిషా	కేందుజ్ఙహార్	940
208.	ఒడిషా	కంఠామల్	945
209.	ఒడిషా	బౌద్ధ్	950
210.	ఒడిషా	కలహండి	950
211.	ఒడిషా	కోరాపుట్	951
212.	పుదుచ్చేరి	మాహే	941
213.	పంజాబ్	గుర్దాస్పూర్	921
214.	పంజాబ్	ఫరీద్కోట్	926
215.	పంజాబ్	కపుర్తల	928
216.	పంజాబ్	పాటియాలా	929
217.	పంజాబ్	హోషియార్పూర్	929
218.	పంజాబ్	ఎస్.ఎ.ఎస్. నగర్	931
219.	పంజాబ్	మాన్సా	932
220.	పంజాబ్	శ్రీ ముక్తసర్ సాహిబ్	933
221.	పంజాబ్	లూధియానా	934
222.	పంజాబ్	అమ్ృత్సర్	950

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
223.	రాజస్థాన్	దొసా	922
224.	రాజస్థాన్	తోంక్	922
225.	రాజస్థాన్	కోట	923
226.	రాజస్థాన్	ఝులావర్	924
227.	రాజస్థాన్	జైపూర్	926
228.	రాజస్థాన్	చిత్తోర్ఘర్	927
229.	రాజస్థాన్	గంగానగర్	928
230.	రాజస్థాన్	పాలీ	933
231.	రాజస్థాన్	పాలీ	933
232.	రాజస్థాన్	గంగానగర్	936
233.	రాజస్థాన్	ధోల్ పూర్	937
234.	రాజస్థాన్	భిల్వారా	937
235.	రాజస్థాన్	కరాలీ	937
236.	రాజస్థాన్	బుంది	938
237.	రాజస్థాన్	రాజ్ సమంద్	943
238.	రాజస్థాన్	భరత్ పూర్	943
239.	రాజస్థాన్	సికార్	946
240.	రాజస్థాన్	బారన్	949
241.	రాజస్థాన్	ప్రతాప్ఘర్	951
242.	రాజస్థాన్	అజ్మీర్	952
243.	సిక్కిం	ఈస్ట్ డిస్ట్రిక్ట్	920
244.	సిక్కిం	సౌత్ డిస్ట్రిక్ట్	945
245.	ఊమిళనాడు	వెరంబలూర్	920
246.	ఊమిళనాడు	రామనాథపురం	927
247.	ఊమిళనాడు	దిండుగల్	927
248.	ఊమిళనాడు	న్యాయక్కుల్	929
249.	ఊమిళనాడు	పుదుక్కోట్టాయ్	930
250.	ఊమిళనాడు	ధర్మపురి	932
251.	ఊమిళనాడు	తిరుచిరాపల్లి	933
252.	ఊమిళనాడు	కన్యాకుమారి	934
253.	ఊమిళనాడు	అరియలూర్	937
254.	ఊమిళనాడు	కాంచీపురం	939

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియగ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
255.	ఊరియనాడు	తూత్తుక్కుడి	940
256.	ఊరియనాడు	ది నీలగిరిస్	943
257.	ఊరియనాడు	తిరుపత్తుర్	946
258.	ఊరియనాడు	క్రీష్ణగిరి	948
259.	ఊరియనాడు	తిరుప్పుర్	950
260.	ఊరియనాడు	తంజావూరు	950
261.	ఊరియనాడు	మధురై	951
262.	ఊరియనాడు	తిరునల్వేలి	952
263.	ఊరియంగాణ	వనపర్తి	925
264.	ఊరియంగాణ	ఖమ్మం	928
265.	ఊరియంగాణ	వరంగల్ రూరల్	932
266.	ఊరియంగాణ	మహబూబ్ నగర్	935
267.	ఊరియంగాణ	కరీంనగర్	938
268.	ఊరియంగాణ	నారాయణ్ పేట్	941
269.	ఊరియంగాణ	హైదరాబాద్	945
270.	ఊరియంగాణ	మహబూబాబాద్	945
271.	ఊరియంగాణ	నల్గొండ	946
272.	ఊరియంగాణ	వికారాబాద్	950
273.	ఊరియంగాణ	సిద్దిపేట	950
274.	ఊరియంగాణ	వెద్దపల్లి	951
275.	ఊరియంగాణ	భద్రాద్రి కొత్తగూడిం	951
276.	ఊరియంగాణ	రంగా రెడ్డి	951
277.	అపుర	ఖోవాయ్	934
278.	అపుర	నార్త్ త్రిపుర	939
279.	ఊత్తర ప్రదేశ్	లక్నో	920
280.	ఊత్తర ప్రదేశ్	ఖేరి	921
281.	ఊత్తర ప్రదేశ్	బాగ్ పట్	921
282.	ఊత్తర ప్రదేశ్	కాన్పూర్ దెహత్	923
283.	ఊత్తర ప్రదేశ్	వారణాశి	924
284.	ఊత్తర ప్రదేశ్	ఆగ్రా	925
285.	ఊత్తర ప్రదేశ్	కన్పూజ్	925

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.ఓ) 2020-21
286.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బిజ్నూర్	925
287.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బల్లియా	926
288.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ముజఫ్ఫర్ నగర్	926
289.	ఉత్తర ప్రదేశ్	అంబేద్కర్ నగర్	926
290.	ఉత్తర ప్రదేశ్	చందోలీ	926
291.	ఉత్తర ప్రదేశ్	అమెథీ	926
292.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బారాబంకీ	927
293.	ఉత్తర ప్రదేశ్	జలౌన్	927
294.	ఉత్తర ప్రదేశ్	చిత్రకూట్	927
295.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఔరైయా	928
296.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మాన్	929
297.	ఉత్తర ప్రదేశ్	కౌశంబి	930
298.	ఉత్తర ప్రదేశ్	పిలిభిత్	930
299.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మహారాజ్ గంజ్	932
300.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ప్రతాప్ ఘర్	932
301.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బుడౌన్	933
302.	ఉత్తర ప్రదేశ్	గోండా	933
303.	ఉత్తర ప్రదేశ్	హాథ్ న్	933
304.	ఉత్తర ప్రదేశ్	షమ్లీ	934
305.	ఉత్తర ప్రదేశ్	కాన్ గంజ్	934
306.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఉన్నాన్	934
307.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సంభల్	937
308.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఈటా	937
309.	ఉత్తర ప్రదేశ్	దియోరియా	938
310.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సిద్ధార్థ్ నగర్	939
311.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బాండా	940
312.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బలరాంపూర్	941
313.	ఉత్తర ప్రదేశ్	శ్రవస్తి	942
314.	ఉత్తర ప్రదేశ్	లలిత్ పూర్	943
315.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మిర్జాపూర్	943
316.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సహారన్ పూర్	943

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	ఊరియ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
317.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఘజియాబాద్	944
318.	ఉత్తర ప్రదేశ్	రాయ్ బరేలీ	945
319.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బరేలీ	945
320.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఆజంఘర్	945
321.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బస్తీ	947
322.	ఉత్తర ప్రదేశ్	కుషీ నగర్	948
323.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సోన్భద్ర	948
324.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఇటావా	949
325.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సోన్భద్ర	952
326.	ఉత్తరాఖండ్	చమోలీ	922
327.	ఉత్తరాఖండ్	తెప్పీ ఘర్వాల్	945
328.	ఉత్తరాఖండ్	అలోరా	946
329.	ఉత్తరాఖండ్	హరిద్వార్	947
330.	ఉత్తరాఖండ్	ఉత్తర్ కాశీ	947
331.	ఉత్తరాఖండ్	ఉధం సింగ్ నగర్	948
332.	ఉత్తరాఖండ్	పిథోరాఘర్	948
333.	పశ్చిమ బెంగాల్	పురూలియా	921
334.	పశ్చిమ బెంగాల్	ఝార్గ్రామ్	926
335.	పశ్చిమ బెంగాల్	ఓంటినితివబీఘ ఇజీబబి	934
336.	పశ్చిమ బెంగాల్	కాలింపోంగ్	935
337.	పశ్చిమ బెంగాల్	పశ్చిమ్ బర్ధమాన్	935
338.	పశ్చిమ బెంగాల్	పూర్బా బర్ధమాన్	937
339.	పశ్చిమ బెంగాల్	ముర్షీదాబాద్	946
340.	పశ్చిమ బెంగాల్	కోల్కతా	948
341.	పశ్చిమ బెంగాల్	24 పరగణాన్ నార్త్	949
342.	పశ్చిమ బెంగాల్	మాల్దాహ్	949
343.	పశ్చిమ బెంగాల్	దీనక్పూర్ ఉత్తర్	949
344.	పశ్చిమ బెంగాల్	జలపాయిగురి	950
345.	పశ్చిమ బెంగాల్	అనీనీఞ్ఝుంఝి	951
346.	పశ్చిమ బెంగాల్	బీర్భూమ్	951
347.	పశ్చిమ బెంగాల్	డార్జిలింగ్	952

సంవత్సరానికి @ రు.20 లక్షల కేటాయింపుతో 952 కు మించి ఎస్.ఆర్.బి కలిగియున్న జిల్లాల జాబితా

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
1.	అండమాన్ మరియు నికోబార్ దీవులు	దక్షిణ అండమాన్లు	958
2.	అండమాన్ మరియు నికోబార్ దీవులు	ఉత్తర మరియు మధ్య అండమాన్	985
3.	ఆంధ్రప్రదేశ్	ప్రకాశం	963
4.	ఆంధ్రప్రదేశ్	క్రిష్ణా	970
5.	ఆంధ్రప్రదేశ్	తూర్పు గోదావరి	973
6.	ఆంధ్రప్రదేశ్	పశ్చిమ గోదావరి	979
7.	ఆంధ్రప్రదేశ్ ఎస్	గుంటూరు	988
8.	అరుణాచల ప్రదేశ్	క్రా దాదీ	959
9.	అరుణాచల ప్రదేశ్	షి యామీ	964
10.	అరుణాచల ప్రదేశ్	చాంగ్లాంగ్	975
11.	అరుణాచల ప్రదేశ్	వెస్ట్ సియాంగ్	989
12.	అరుణాచల ప్రదేశ్	లాంగ్డింగ్	996
13.	అరుణాచల ప్రదేశ్	కామ్లె	1000
14.	అరుణాచల ప్రదేశ్	పక్రీ కేసంగ్	1000
15.	అరుణాచల ప్రదేశ్	దిగువ సుభాన్సిరి	1044
16.	అరుణాచల ప్రదేశ్	ఈస్ట్ కామెంగ్	1378
17.	అరుణాచల ప్రదేశ్	అంజా	1512
18.	అస్సామ్	ధేమజి	953
19.	అస్సామ్	డ్యారంగ్	955
20.	అస్సామ్	జోర్హట్	956
21.	అస్సామ్	హోజాయ్	958
22.	అస్సామ్	నాగాం	960
23.	అస్సామ్	చిరాంగ్	968
24.	అస్సామ్	కాచార్	970
25.	అస్సామ్	బోంగైగాం	973
26.	అస్సామ్	వెస్ట్ కార్బి అంగ్లాంగ్	976
27.	అస్సామ్	పైలాకండి	984
28.	అస్సామ్	చరాయిదేవ్	992
29.	జహార్	సహర్సా	955
30.	జహార్	సుపాల్	962

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
31.	జహార్	కటిహార్	962
32.	జహార్	మాధేపుర	966
33.	జహార్	పూర్ణియా	967
34.	చత్తీస్ ఘర్	మహాసముండ్	954
35.	చత్తీస్ ఘర్	జాంజ్గిర్-చంపా	956
36.	చత్తీస్ ఘర్	బాలోద్	956
37.	చత్తీస్ ఘర్	బిలాస్పూర్	960
38.	చత్తీస్ ఘర్	గరియాబండ్	961
39.	చత్తీస్ ఘర్	కొరియా	966
40.	చత్తీస్ ఘర్	ధంతారి	968
41.	చత్తీస్ ఘర్	గౌరెల్లా వెండ్రా మార్వాహి	974
42.	చత్తీస్ ఘర్	బలరాంపూర్	975
43.	చత్తీస్ ఘర్	ముంగేలి	978
44.	చత్తీస్ ఘర్	రాయపూర్	980
45.	చత్తీస్ ఘర్	బస్తర్	983
46.	చత్తీస్ ఘర్	కబీర్ ధామ్	984
47.	చత్తీస్ ఘర్	బిజాపూర్	985
48.	చత్తీస్ ఘర్	కొండగాంవ్	985
49.	చత్తీస్ ఘర్	రాజ్ నంద్ గాంవ్	990
50.	చత్తీస్ ఘర్	సుక్మా	994
51.	చత్తీస్ ఘర్	దంతేవాడ	1038
52.	ఛత్తీస్	ఉత్తరము	967
53.	గుజరాత్	కచ్	957
54.	గుజరాత్	ఖేడా	957
55.	గుజరాత్	జామ్ నగర్	960
56.	గుజరాత్	మోర్బి	978
57.	హర్యానా	పల్వాట్	961
58.	హర్యానా	ఫతేహాబాద్	964
59.	హర్యానా	సుమ్	964
60.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	బిలాస్పూర్	957
61.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	కుల్లా	964
62.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	సోలన్	964

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కింద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
63.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	సిమ్లా	971
64.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	ఉనా	978
65.	హిమాచల్ ప్రదేశ్	లాహౌల్ అండ్ స్పీటి	1294
66.	జమ్ము & కాశ్మీర్	కుప్పారా	956
67.	జమ్ము & కాశ్మీర్	పూంచ్	958
68.	జమ్ము & కాశ్మీర్	కిష్టావర్	965
69.	జమ్ము & కాశ్మీర్	అనంతనాగ్	967
70.	జమ్ము & కాశ్మీర్	పుల్వామా	970
71.	జమ్ము & కాశ్మీర్	బారాముల్లా	973
72.	జమ్ము & కాశ్మీర్	కుల్గమ్	985
73.	జమ్ము & కాశ్మీర్	బుద్గామ్	1031
74.	ఝార్ఖండ్	డుంకా	954
75.	ఝార్ఖండ్	సిందేగా	956
76.	ఝార్ఖండ్	సాహబ్‌గంజ్	959
77.	ఝార్ఖండ్	జంతారా	968
78.	ఝార్ఖండ్	పాకూర్	969
79.	ఝార్ఖండ్	సరైకిలా ఖార్సావన్	972
80.	ఝార్ఖండ్	వెస్ట్ సింగభూమ్	973
81.	ఝార్ఖండ్	ఖుంతీ	989
82.	ఝార్ఖండ్	ఈస్ట్ సింగభూమ్	990
83.	ఝార్ఖండ్	లోహోర్‌దగ	992
84.	కర్ణాటక	హాసన్	955
85.	కర్ణాటక	తుమకూరు	956
86.	కర్ణాటక	బాగల్‌కోటె	958
87.	కర్ణాటక	కలబురగి	961
88.	కర్ణాటక	ధార్వాడ్	961
89.	కర్ణాటక	దావణగిరి	961
90.	కర్ణాటక	కొడగు	962
91.	కర్ణాటక	రాయచూర్	976
92.	కర్ణాటక	గదగ్	988
93.	కర్ణాటక	దక్షిణ కన్నడ	997
94.	కేరళ	త్రిస్సూర్	955

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
95.	కేరళ	తిరువనంతపురం	957
96.	కేరళ	ఇడుక్కి	960
97.	కేరళ	కొల్లం	962
98.	కేరళ	పాలక్కాడ్	964
99.	కేరళ	కొట్టాయం	964
100.	కేరళ	ఎర్నాకుళం	967
101.	కేరళ	మలప్పురం	971
102.	కేరళ	వయనాడ్	985
103.	చడఖ్	లేహ్ లడఖ్	959
104.	చడఖ్	కార్గిల్	984
105.	మధ్యప్రదేశ్	ఉజ్జయిని	954
106.	మధ్యప్రదేశ్	దామోహ్	954
107.	మధ్యప్రదేశ్	చిహింద్వారా	959
108.	మధ్యప్రదేశ్	నివారి	961
109.	మధ్యప్రదేశ్	సెహోర్	962
110.	మధ్యప్రదేశ్	బీతుల్	966
111.	మధ్యప్రదేశ్	దేవాన్	967
112.	మధ్యప్రదేశ్	రాజ్ పుర్	971
113.	మధ్యప్రదేశ్	ఇండోర్	973
114.	మధ్యప్రదేశ్	దిండోరి	974
115.	మధ్యప్రదేశ్	బాలఘాట్	979
116.	మధ్యప్రదేశ్	అనుపూర్	984
117.	మహారాష్ట్ర	ఔరంగాబాద్	954
118.	మహారాష్ట్ర	ముంబై సబర్బన్	954
119.	మహారాష్ట్ర	రత్నగిరి	957
120.	మహారాష్ట్ర	థానె	964
121.	మహారాష్ట్ర	అమరావతి	971
122.	మహారాష్ట్ర	యవత్మాల్	976
123.	మహారాష్ట్ర	రాయగడ్	977
124.	మహారాష్ట్ర	నాగపూర్	983
125.	మహారాష్ట్ర	నాందేడ్	1000
126.	మణిపూర్	థౌబత్	960

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
127.	మణిపూర్	చురాచంద్ పూర్	967
128.	మణిపూర్	కాంగ్ పోక్ సి	973
129.	మణిపూర్	సేనాపతి	1002
130.	మణిపూర్	ఉఖుల్	1013
131.	మణిపూర్	బిష్ణుపూర్	1068
132.	మణిపూర్	కామ్ జోంగ్	1075
133.	మణిపూర్	జిరిబామ్	1111
134.	మేఘాలయ	తూర్పు ఖాసీ పర్వతాలు	955
135.	మేఘాలయ	పశ్చిమ జైంటియా పర్వతాలు	955
136.	మేఘాలయ	పశ్చిమ ఖాసీ పర్వతాలు	958
137.	మేఘాలయ	నైఋతి ఖాసీ పర్వతాలు	983
138.	మేఘాలయ	ఈస్ట్ జైంటియా హిల్స్	988
139.	మిజోరం	నైతువల్	957
140.	మిజోరం	చంపాయ్	981
141.	మిజోరం	నైహా	991
142.	మిజోరం	సెర్చిప్	1011
143.	మిజోరం	కొలాసిబ్	1045
144.	మిజోరం	మమిత్	1054
145.	బీగాలాండ్	ఫెక్	972
146.	బీగాలాండ్	లాంగ్ తెంగ్	1141
147.	ఒడిషా	బాలేశ్వర్	953
148.	ఒడిషా	నవరంగపూర్	957
149.	ఒడిషా	దేవ్ ఘర్	958
150.	ఒడిషా	పూరి	959
151.	ఒడిషా	గజపతి	962
152.	ఒడిషా	మయూర్ భంజ్	970
153.	ఒడిషా	రాయగడ	970
154.	ఒడిషా	నౌపాడ	972
155.	ఒడిషా	సుందర్ ఘర్	982
156.	ఒడిషా	ఝర్జుగూడ	998
157.	పుదుచ్చేరి	యానాం	989
158.	పుదుచ్చేరి	పాండిచ్చేరి	996

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
159.	పంజాబ్	రూప్ నగర్	954
160.	పంజాబ్	బర్నాలా	965
161.	పంజాబ్	మోగా	965
162.	రాజస్థాన్	చురు	953
163.	రాజస్థాన్	నాగార్	954
164.	రాజస్థాన్	జోధ్ పూర్	962
165.	రాజస్థాన్	బంస్వారా	965
166.	రాజస్థాన్	జలోరె	967
167.	రాజస్థాన్	ఉదయ్ పూర్	967
168.	రాజస్థాన్	బికనీర్	970
169.	రాజస్థాన్	జైసల్మీర్	971
170.	రాజస్థాన్	హనుమాన్ ఘర్	974
171.	రాజస్థాన్	ఝుంఝును	982
172.	రాజస్థాన్	బర్నార్	989
173.	సిక్కిం	వెస్ట్ డిస్ట్రిక్ట్	963
174.	ఊమిళనాడు	విల్లపురం	953
175.	ఊమిళనాడు	వేలూరు	956
176.	ఊమిళనాడు	తిరువారూర్	956
177.	ఊమిళనాడు	తిరువళ్ళూర్	962
178.	ఊమిళనాడు	కడలూర్	962
179.	ఊమిళనాడు	చెంగల్పుట్టు	966
180.	ఊమిళనాడు	కోయంబత్తూరు	974
181.	ఊమిళనాడు	ఈరోడ్	974
182.	ఊమిళనాడు	చెన్నై	976
183.	ఊమిళనాడు	విరుధునగర్	977
184.	ఊమిళనాడు	నాగపట్టణం	977
185.	ఊమిళనాడు	ధేని	979
186.	ఊమిళనాడు	టెంకసి	989
187.	ఊశిలంగాణ	మెదక్	956
188.	ఊశిలంగాణ	ములుగు	957
189.	ఊశిలంగాణ	ఆదిలాబాద్	958
190.	ఊశిలంగాణ	జోగులాంబ గద్వాల	969

ఎస్ నెం.	రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు	జిల్లాలు	హెచ్.ఎం.ఐ.ఎస్ ప్రకారము జననం సమయానికి లింగ నిష్పత్తి (ఎస్.ఆర్.బి) 2020-21
191.	ఉత్తరప్రదేశ్	జగిత్యూల్	971
192.	ఉత్తరప్రదేశ్	నిజామాబాద్	984
193.	ఉత్తరప్రదేశ్	నిర్మల్	1008
194.	అంధ్రప్రదేశ్	ధర్మపురి	958
195.	అంధ్రప్రదేశ్	గోమతి	962
196.	అంధ్రప్రదేశ్	ఉత్తరగోదావరి	968
197.	అంధ్రప్రదేశ్	దక్షిణ త్రిపుర	1000
198.	అంధ్రప్రదేశ్	సెన్సెన్సెన్	1008
199.	ఉత్తర ప్రదేశ్	అయోధ్య	953
200.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మొరాదాబాద్	954
201.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మహోబా	954
202.	ఉత్తర ప్రదేశ్	షాజహాన్ పూర్	958
203.	ఉత్తర ప్రదేశ్	మీరట్	958
204.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బహుల్	958
205.	ఉత్తర ప్రదేశ్	రాంపూర్	958
206.	ఉత్తర ప్రదేశ్	బులంద్షహర్	959
207.	ఉత్తర ప్రదేశ్	ఝాన్సీ	964
208.	ఉత్తర ప్రదేశ్	కాన్పూర్ నగర్	967
209.	ఉత్తర ప్రదేశ్	జాన్పూర్	972
210.	ఉత్తర ప్రదేశ్	సంత కబీర్ నగర్	978
211.	ఉత్తరాఖండ్	డెహ్రాడూన్	968
212.	పశ్చిమ బెంగాల్	దీనజ్ పూర్ దక్షిణ	953
213.	పశ్చిమ బెంగాల్	హూగ్లీ	955
214.	పశ్చిమ బెంగాల్	నాదియా	956
215.	పశ్చిమ బెంగాల్	24 పరగణాస్ సౌత్	964
216.	పశ్చిమ బెంగాల్	మేదినిపూర్ వెస్ట్	967
217.	పశ్చిమ బెంగాల్	బంకురా	967
218.	పశ్చిమ బెంగాల్	హౌరా	974

**Ministry of Women and
Child Development**
Government of India